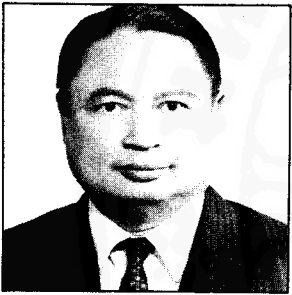

งานเขียนทางประวัติศาสตร์ ของ ณัฐวุฒิ สุธงษิสงคราม

ณัฐวุฒิ ชนะชัย

นักศึกษาคณะศิลปศาสตร์
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ณัฐวุฒิ สุธงษิสงคราม

๑. บทนำ

วิชาประวัติศาสตร์ กล่าวได้ว่าเป็นวิชาที่เก่าแก่ที่สุดวิชาหนึ่งในประเทศไทย งานเขียนทางประวัติศาสตร์ ได้มีพัฒนาขึ้นมาตามลำดับ จากการบันทึกในรูปของตำนานและจารึกมาเป็นงานเขียนในรูปของพงศาวดาร ซึ่งมีอิทธิพลต่อการเขียนประวัติศาสตร์ของไทยมาเป็นเวลานาน จนถึงราวต้นพุทธศตวรรษที่ ๒๕ ความเปลี่ยนแปลงของวิชาประวัติศาสตร์ไทยเกิดขึ้นในราวสมัยรัชกาลที่ ๔-๕ เป็นต้นมา เนื่องจากในสมัยนั้นอิทธิพลของวิทยาการแบบตะวันตกได้เริ่มหลั่งไหลเข้ามาในประเทศไทย ซึ่งมีผลกระทบและมีอิทธิพลทำให้งานเขียนทางประวัติศาสตร์ต้องแปรเปลี่ยนไป และมีวิวัฒนาการมาถึงการเขียนประวัติศาสตร์ไทยในปัจจุบัน

บุคคลแรกที่ได้รับการยกย่องว่าเป็นผู้บุกเบิกวิชาประวัติศาสตร์ไทยให้มีความ "ทันสมัย" ขึ้นเป็นอย่างมากก็คือสมเด็จพระยาดำรงราชานุภาพ ทรงเป็นผู้กระตุ้นให้วิชาประวัติศาสตร์ไทยมีบทบาทมากขึ้นในปัจจุบัน เราจะเห็นได้ว่าวิชาประวัติศาสตร์ได้กลายมาเป็นวิชาที่ผลิตนักประวัติศาสตร์ "อาชีพ" โดยตรงขึ้นมาเพื่อผลิตงานเขียนประวัติศาสตร์ในทางวิชาการเพิ่มขึ้น อย่างไรก็ตามยังมีนักประวัติศาสตร์อีกประเภทหนึ่งซึ่งเราไม่ควรที่จะมองข้ามความสำคัญของเขาไป เพราะแม้ว่านักประวัติศาสตร์ประเภทนี้จะไม่ได้รับการฝึกฝนมาทางประวัติศาสตร์โดยตรง แต่เขาก็ได้ทำงานทางประวัติศาสตร์ด้วยความสนใจ และดูเหมือนว่านักประวัติศาสตร์ประเภทนี้มีอิทธิพลต่อวงการประวัติศาสตร์ของไทยไม่น้อยไปกว่านักประวัติศาสตร์อาชีพเลยทีเดียว เราจะเห็นตัวอย่างของนักประวัติศาสตร์ที่มีได้รับการฝึกฝนวิชาประวัติศาสตร์มาโดยตรง ดังเช่นกรณีของณัฐวุฒิ สุทธิสงคราม

ณัฐวุฒิ สุทธิสงคราม เป็นผู้หนึ่งที่สนใจงานด้านประวัติศาสตร์ แม้ว่าณัฐวุฒิจะมีได้เป็นนักประวัติศาสตร์โดยอาชีพ เป็นแต่เพียงนักประวัติศาสตร์สมัครเล่น (Popular Historian) งานเขียนส่วนใหญ่ของณัฐวุฒิเป็นงานเขียนที่เกี่ยวกับชีวประวัติของบุคคลชั้นนำของยุครัตนโกสินทร์ เช่น สมเด็จพระยาบรมมหาศรีสุริยวงศ์ ผู้สำเร็จราชการแผ่นดินในรัชกาลที่ ๔, พระเจ้าบรมวงศ์

เอกรมหลวงประจักษ์ศิลปาคม ผู้ถวายชีวิตรักษาแผ่นดินอีสาน หรือ นายควง อภัยวงศ์ กับพรรคประชาธิปัตย์ และเล่มล่าสุดที่พิมพ์ออกมาก็คือ ชีวติในประวัติศาสตร์ ดังนั้นงานเขียนของณัฐวุฒิจึงควรแก่การหยิบยกขึ้นมาพิจารณาในแง่ที่ว่า ณัฐวุฒิได้ผลิตงานเขียนทางประวัติศาสตร์โดยอาศัยชีวประวัติของบุคคลเป็นสำคัญ

๒. ภูมิหลัง ของ ณัฐวุฒิ สุทธิสงคราม

ก่อนที่เราจะได้ศึกษาลึกลงงานเขียนทางด้านประวัติศาสตร์ของณัฐวุฒิ เราก็น่าที่จะได้ศึกษาลึภูมิหลังของณัฐวุฒิเสียก่อน เพื่อเป็นพื้นฐานประกอบการพิจารณา งานเขียนของเขา ซึ่งย่อมจะเป็นประโยชน์ต่อการพิจารณาถึงแนวการเขียนประวัติศาสตร์ของณัฐวุฒิอีกด้วย

ณัฐวุฒิ สุทธิสงคราม เกิดเมื่อวันที่ ๒๕ มีนาคม ๒๔๖๓ ที่บ้านนาโอ ตำบลโรง อำเภอรโนด จังหวัดสงขลา บิดาชื่อนายรัง มารดาชื่อนางสาย ประกอบอาชีพทำนา ณัฐวุฒิเป็นบุตรชายคนเดียวของบิดามารดา และเป็นบุตรคนสุดท้องในจำนวนพี่น้องทั้งหมด ๔ คน

การศึกษา สำหรับการศึกษเบื้องต้นนั้น ณัฐวุฒิได้เริ่มเรียนหนังสือตามแผนโบราณ คือ ก.ข. และนโม จากบิดาเป็นปฐมอาจารย์ เนื่องมาจากในสมัยนั้นท้องถิ่นที่เกิดไม่ม่มีแม้แต่โรงเรียนประชาบาล เมื่อบิดาสันนุญไป ขณะที่ณัฐวุฒิอายุได้ ๘ ปี จึงได้เข้าเรียนหนังสือต่อกับพระอาจารย์ยอด สมภารวัดโรง บ้านโรง พอรุ่งจักตัวหนังสือขอมและหนังสือไทยบ้าง

พ.ศ. ๒๔๗๑ ได้เข้าศึกษาที่โรงเรียนประชาบาลซึ่งตั้งขึ้นเป็นครั้งแรกของตำบลโรง เรียนอยู่ ๓ ปี ก็สำเร็จชั้นประถมปีที่ ๓ แต่เนื่องจากในเวลานั้นอำเภอระโนดมีโรงเรียนที่เรียนได้ถึงชั้นประถมปีที่ ๕ อยู่แห่ง

๑ เก็บความจาก ณัฐวุฒิ สุทธิสงคราม, (อดีตชีวประวัติ) ใครเป็นใครในพรรคประชาธิปัตย์, พิมพ์แจกครั้งแรกเมื่ออายุครบ ๕๑ ปีบริบูรณ์ ในวันที่ ๒๔ มีนาคม ๒๕๑๕. และใหม่ รักษ์หมู่ (นามแฝง), บันทึก ๒๕ นักการเมือง (กรุงเทพฯ : นพรัตน์, ๒๕๒๒). นอกจากนี้ยังได้รับความกรุณาจาก คุณณัฐวุฒิ สุทธิสงคราม ได้ให้คำสัมภาษณ์ อันเป็นประโยชน์แก่ผู้เขียนเป็นอย่างมาก ผู้เขียนจึงขอขอบพระคุณมา ณ ที่นี้

เดียว คือโรงเรียนประจำอำเภอระโนด ชื่อโรงเรียน
ธัญญาเจริญ ญัฐวุฒิจึงได้เข้ามาศึกษาต่อ ณ ที่นั่นเป็น
เวลา ๒ ปี สำเร็จชั้นประถมศึกษา ๕ เมื่อ พ.ศ. ๒๔๓๕
และหลังจากนั้นก็ไม่มียุทธศาสตร์เรียนต่อชั้นประถมศึกษา ๕
อีก

ในปี พ.ศ. ๒๔๓๖ ได้เดินทางเข้ามาศึกษาต่อที่
โรงเรียนประจำจังหวัดสงขลา คือ โรงเรียนมหาวชิราวุธ
จนจบชั้นมัธยมปีที่ ๖ เนื่องจากในวัยเด็กญัฐวุฒิชอบเข้า
ไปช่วยงานห้องสมุดเสมอ และด้วยจิตใจที่รักการอ่าน
มาตั้งแต่เด็กจึงทำให้พบว่าในตอนนั้น “ไม่เห็นมีหนังสือ
ชีวประวัติของคนไทยเลย” และเมื่อถูกครูแหว นิลพยัคฆ์
ถามว่า “โตขึ้นจะทำอะไร” ญัฐวุฒิจึงได้ตอบว่า “ถ้ามี
ความรู้จะเขียนชีวประวัติคนไทย” และนั่นเองก็เป็นแรง
บันดาลใจที่ทำให้ญัฐวุฒิมีความตั้งใจที่จะผลิตหนังสือชีว-
ประวัติของคนไทยขึ้นในเวลาต่อมา

ปลายปี พ.ศ. ๒๔๔๐ ญัฐวุฒิได้เดินทางเข้ามา
ศึกษาต่อในกรุงเทพฯ และสอบคัดเลือกเข้าเป็นนักเรียน
เตรียม ม.ธ.ก. (รุ่นแรก) ได้ในปี พ.ศ. ๒๔๔๑ และใน
บั้นเองก็สมัครสอบมัธยมปีที่ ๘ ไปด้วยได้ด้วย จึงลา
ออกจากแผนกเตรียมปริญญา มาสมัครเรียนกฎหมายใน
พ.ศ. ๒๔๔๒ สำเร็จการศึกษาชั้นปริญญาตรี ณ มหา-
วิทยาลัยธรรมศาสตร์และการเมืองใน พ.ศ. ๒๔๔๓

ญัฐวุฒิ สุทธิสงคราม มีชีวิตการทำงานอยู่ ๔
ประเภท คือการรับราชการ ทนายความ ผู้แทนราษฎร
และนักเขียน โดยการรับราชการและการเป็นผู้แทน
ราษฎรนั้นจะดำเนินอยู่ในช่วงหนึ่งของชีวิตเท่านั้น ส่วน
การเป็นทนายความและนักเขียนเป็นอาชีพที่ทำควบคู่กัน
อยู่ตลอดเวลา ซึ่งเป็นที่น่าสังเกตว่าจากชีวิตการทำงานทั้ง
๔ แบบของญัฐวุฒิ ได้มีส่วนช่วยให้ญัฐวุฒิสามารถผลิต
งานเขียนทางประวัติศาสตร์ได้เป็นอย่างมาก โดยเราจะ
ได้ศึกษาชีวิตการทำงานของญัฐวุฒิในแต่ละช่วงดังนี้

๑. การรับราชการ

หลังจากสอบไล่ได้อนุปริญญาตรีของมหาวิทยาลัย
ธรรมศาสตร์และการเมือง เมื่อ พ.ศ. ๒๔๔๕ แล้ว ก็
สอบแข่งขันเข้ารับราชการเป็นเสมียนในกรมราชเลขา-
ธิการคณะรัฐมนตรี ได้เมื่อวันที่ ๒๐ พฤษภาคม ๒๔๔๕
ได้รับพระราชทานเงินเดือน ๆ ละ ๒๐ บาท

ต่อมาในเดือนกันยายน ปีเดียวกัน ก็สอบเป็น
ข้าราชการชั้นตรีประจำแผนกราชกิจจานุเบกษาได้ รับ
ราชการอยู่เป็นเวลา ๔ ปี จึงได้ลาออกจากราชการมา
ประกอบอาชีพส่วนตัว คือเป็นทนายความ และเนื่องจาก
มีความหวังที่จะสมัครรับเลือกตั้งเป็นผู้แทนราษฎรจังหวัด
สงขลาอันเป็นบ้านเกิดของตนด้วย

การรับราชการ ณ กรมเลขาธิการ คณะรัฐมนตรี
สำนักนายกรัฐมนตรี นอกจากจะก่อให้เกิดผลดีแก่การที่
ได้ทราบถึงระเบียบราชการตลอดจนการปฏิบัติงานของ
ทางราชการเป็นอย่างดีแล้ว การที่เข้ารับราชการประจำ
แผนกราชกิจจานุเบกษานั้น ยังเป็นส่วนสำคัญอีกส่วน
หนึ่งที่ทำให้ญัฐวุฒิ ได้รับหลักฐานประเภทเอกสาร ซึ่ง
เป็นพระราชหัตถเลขาของรัชกาลที่ ๕ ตั้งแต่ จ.ศ. ๑๒๓๖
-๑๒๔๘ (ราวต้นรัชกาลที่ ๕ ปี พ.ศ. ๒๔๒๓) เอกสาร
พระราชหัตถเลขา ซึ่งญัฐวุฒิได้รับมาเป็นจำนวนมาก
มายเหล่านเองที่ญัฐวุฒิได้ ใช้เป็นข้อมูลสำคัญในการเรียบ-
เรียงงานเขียนทางประวัติศาสตร์ที่สำคัญๆ เป็นจำนวน
หลายเล่ม และเป็นข้อมูลที่ญัฐวุฒิให้ความเชื่อถือเป็น
อย่างมากว่ามีความถูกต้อง ข้อมูลเหล่านี้นี้เราจะเห็นปรากฏ
อยู่ในงานเขียนชีวประวัติแทบทุกเล่มของญัฐวุฒิและใน
ข้อมูลบางแห่งเราก็ไม่สามารถที่จะหาแหล่งตรวจสอบได้
เลย เนื่องจากญัฐวุฒิเป็นผู้เดียวที่ได้มีโอกาสสัมผัส
ข้อมูลจากการได้เข้ารับราชการในแผนกกิจจานุเบกษา
แห่งนี้

๒. การประกอบอาชีพทนายความ

หลังจากที่ได้ลาออกจากราชการแล้ว ญัฐวุฒิ ก็
หันมาประกอบอาชีพทนายความ มาจนกระทั่งถึงปัจจุบัน
และจากอาชีพทนายความเองก็มีส่วนเป็นกำลังสำคัญ
ช่วยส่งเสริมงานเขียนชีวประวัติคนไทย และงานเลือก
ตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของญัฐวุฒิตลอดมา

ในตอนแรกได้อาศัยเป็นทนายความว่าความอยู่ที่
เนติบัณฑิตยสภา ต่อมาเมื่อสำนักงานทนายความเสนีย์
-อรรถการีย์ ชงเป็นของ ม.ร.ว. เสนีย์ ปราโมช ร่วม

๒ ข้อมูลนี้ คุณญัฐวุฒิ กรุณาให้คำสัมภาษณ์

๓ จากการสัมภาษณ์ของคุณญัฐวุฒิ ต่อผู้เขียนว่าในขณะที่
ได้รับหน้าที่ให้เป็นผู้คัดพระราชหัตถเลขาจากต้นฉบับเดิม

กับพระยาวรณการวิชัยนิพนธ์ (สิทธิ จุณณานนท์) เปิดทำการใหม่ ๆ คุณสมบุญ ศิริธร เป็นผู้นำไปฝากกับ ม.ร.ว. เสนีย์ ปราโมช ให้เป็นทนายความประจำสำนักงานในปี พ.ศ. ๒๔๘๘ ทำงานอยู่ ๗ ปีจึงได้ลาออกไปตั้งสำนักงานศิริธรรม ร่วมกับคุณสมบุญ ศิริธร ในปี พ.ศ. ๒๔๙๖ แต่ต่อมาสำนักงานได้เลิกกิจการไปเนื่องจากได้รับเลือกตั้งเป็นผู้แทนราษฎรจังหวัดพระนคร

และช่วงหลังจากนั้น ได้เกิดเหตุการณ์ที่สำคัญคือ เมื่อวันที่ ๒๐ ตุลาคม ๒๕๐๑ จอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ ได้ยึดอำนาจการปกครองล้มเลิกรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย และสถาปนีสภาผู้แทนราษฎรเสีย จึงทำให้นิรัฐวุฒิ ได้หวนกลับมาประกอบอาชีพทนายความอีกครั้ง โดยได้มาตั้งสำนักงาน "ศิริธรรม" ขึ้นใหม่ ณ ชั้นบนตึกคุณมหาพันธ์ จิตรเที่ยง มุมวัดศิริอามาศย์ ด้านโรงแรมรัตนโกสินทร์ ให้เป็นสำนักงานทนายความ และขณะเดียวกันก็ได้ทำงานเขียนชีวประวัติของคนไทยควบคู่กันไป จบฉบับปัจจุบัน

๓. เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จังหวัดพระนคร

นิรัฐวุฒิ สุธสิขสงคราม สนใจในด้านการเมืองมาตั้งแต่ครั้งเป็นเด็ก โดยมีเหตุผลและแรงจูงใจมาจาก "... เมื่อเด็ก ๆ เห็นในหลวงรัชกาลที่ ๗ พระราชทานพวงมาลัยให้นายเจือ ศรียาภัย ผู้แทนคนแรกของจังหวัดสงขลา เมื่อหลังวันที่ ๑๕ เดือนพฤศจิกายน ๒๔๗๖ ณ ประรำหลังสถานีรถไฟสงขลา ข้าพเจ้าก็คิดอยากเป็น ส.ส. ขึ้นมาทันที . . ." จากความปรารถนาที่จะเป็นผู้แทนราษฎรให้ได้ ประกอบกับชีวิตการทำงานได้พัวพันอยู่กับบรรดาผู้แทนตลอดมา จึงส่งผลให้ความหวังเป็นความจริงขึ้นมา และโดยที่ได้อาศัยบุคคลสำคัญๆ ในพรรคประชาธิปัตย์ได้ช่วยให้การสนับสนุนมาเป็นอย่างดี

นิรัฐวุฒิเริ่มคิดสมัครผู้แทนอย่างจริงจัง ในปี พ.ศ. ๒๔๘๖ เพราะตามรัฐธรรมนูญใหม่ได้กำหนดให้มีการเลือกตั้งครั้งใหญ่ทั่วประเทศ ในปี พ.ศ. ๒๕๐๐ การเลือกตั้งในครั้งแรก ได้รับเลือกจากนายควง อภัยวงศ์ หัวหน้าพรรคประชาธิปัตย์ขณะนั้น ให้อยู่ในกลุ่มที่จะสมัครรับเลือกตั้งในพระนคร แต่เนื่องจากการ

เลือกตั้งในครั้งนั้นพรรคเสรีมนังคศิลาซึ่งนำทีมโดย จอมพล ป. พิบูลสงคราม ได้ทุจริตในการเลือกตั้ง ต่อมาจึงเกิดรัฐประหาร ๑๖ กันยายน ๒๕๐๐ นำโดย จอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์

เป็นผู้แทนครั้งแรก เนื่องมาจากการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เพิ่มในวันที่ ๓๐ มีนาคม ๒๕๐๑ อยู่นได้เพียง ๖ เดือน กับ ๒๐ วัน ก็ถูกคณะรัฐประหารนำโดยจอมพล สฤษดิ์ ธนะรัชต์ทำการปฏิวัติและยุบสภาผู้แทนทำให้ประชาชนปิตุโยคของเมืองไทยขณะนั้นต้องหยุดชะงักลง เป็นระยะเวลาถึง ๑๐ ปีเศษ

ในช่วงที่กล่าวถึงจากการเป็นผู้แทนเอง ก็เป็นจังหวะอันดีทำให้นิรัฐวุฒิได้ผลิดงานหลายชิ้น และได้พิมพ์หนังสือเป็นที่ระลึกในวาระดิถีคล้ายวันเกิดของนายควง อภัยวงศ์ (๒๕๐๑) นอกจากนั้นในปี พ.ศ. ๒๕๐๓ ยังได้พิมพ์หนังสืออีก ๔ เรื่องด้วยกันคือ เรื่อง "สุโขปเทศ" พระนิพนธ์ สมเด็จพระสังฆราชองค์ วัดมกุฏกษัตริยาราม, เรื่อง "กรรมลิขิต" และ "พฤษชาติกับควงเคื่อน" ของ พันเอก ประจวบ วัชรปาน ต่อมาก็ได้แต่งหนังสือ ๒๙ เจ้าพระยา อุทิศให้นายควง อภัยวงศ์ (พิมพ์เมื่อ ๒๕๐๕)

เป็นผู้แทนครั้งที่สอง เมื่อ พ.ศ. ๒๕๑๒ อยู่นได้ ๒ ปี กับ ๕ เดือน ก็ถูกจอมพลถนอม กิตติขจร ทำการปฏิวัติในวันที่ ๑๗ พฤศจิกายน ๒๕๑๔ ใน พ.ศ. ๒๕๑๔ ได้รับเลือกตั้งเป็นผู้แทนเขต ๔ เป็นเวลาเกือบหนึ่งปีเต็ม ก็ถูกรัฐบาล ม.ร.ว. กึกกฤษ ปราโมช ประกาศพระราชกฤษฎีกายุบสภาผู้แทนราษฎร และได้รับเลือกตั้งเป็นผู้แทนเขต ๔ อีกครั้ง เมื่อ พ.ศ. ๒๕๑๕ แต่ไม่ได้รับเลือกในการเลือกตั้งครั้งล่าสุด ในปี ๒๕๒๒

นอกจากการเป็นผู้แทนราษฎรแล้ว นิรัฐวุฒิยังได้รับการเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาเทศบาล ๑ ครั้ง, เป็นเทศมนตรีนครกรุงเทพ ๒ ครั้ง, และยังได้รับพระกรุณาโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งเป็นสมาชิกสมัชชาแห่งชาติ และสมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติอีกด้วย

จากประสบการณ์ที่นิรัฐวุฒิ ได้เห็นผู้แทนราษฎรรับพระราชทานพวงมาลัยจากพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว แล้วจึงเกิดความคิดอยากจะเป็น ส.ส. กับเขาขึ้นมาบ้าง ช้ให้เราเห็นว่า นิรัฐวุฒิมีความสามารถมาตั้งแต่

๔ ใหม่ รักษ์หมู่ (นามแฝง), บันทึก ๒๕ นักการเมือง หน้า ๔๐๕.

ดีกว่า ผู้ที่เป็นมหาบุรุษซึ่งในขณะนั้นก็เปรียบได้กับตัว
ผู้แทนเป็นผู้ที่มีความสำคัญ และมีเกียรติยศอยู่ในขั้นน้อย
ถึงขนาดพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวซึ่งถือว่าเป็น “เจ้า
ชีวิต” ก็ยังให้เกียรติ ดังนั้นความสำคัญที่เกิดขึ้นครั้งน
จึงแสดงออกมาให้เห็นว่า ฦัฐวุฒิจะพยายามเขียนชีว-
ประวัติของบรรดา “มหาบุรุษ” ต่าง ๆ และยกย่องอยู่
เสมอว่าเป็นผู้สร้างคุณประโยชน์แก่บ้านเมือง ทำให้
ฦัฐวุฒิมีแนวโน้มที่จะผลิตผลงานในทางนี้ออกมามากมาย

นอกจากนี้การที่ ฦัฐวุฒิ ได้เข้าไปมีส่วนร่วมใน
วิถีทางการเมืองกับพรรคประชาธิปัตย์ตั้งแต่แรกตั้ง และ
เข้าสมัครรับเลือกตั้งผู้แทนราษฎรในนามของพรรคนี้ ทำให้
ฦัฐวุฒิ ได้มี ประสบการณ์ทางการเมืองในช่วงที่กำลัง
เกิดการเปลี่ยนแปลงมาโดยตลอด และทำให้ ฦัฐวุฒิ-
สามารถนำประวัติศาสตร์ในช่วงนี้ และของพรรคประ-
ชาธิปัตย์ เข้ามาเรียบเรียงเป็นงานเขียนประวัติศาสตร์ทาง
การเมืองเช่น นายควง อภัยวงศ์ กับพรรคประชาธิปัตย์
เป็นต้น ทำให้เราเห็นว่า การเป็นนักการเมืองของเขา
ก็มีส่วนช่วยส่งเสริมให้เขาสร้างผลงานทางประวัติศาสตร์
ได้อีกทางหนึ่ง

๔. ชีวิตนักเขียน

ได้กล่าวมาข้างต้นแล้วว่า ฦัฐวุฒิ ได้ดำเนินงาน
เขียนควบคู่กันไปกับอาชีพทนายความมาโดยตลอด มูล
เหตุที่ชักจูงให้สนใจงานด้านการเขียน ก็คือ ในสมัยเป็น
นักเรียนมัธยมที่สงขลา คุรุสอนเรียงความได้เขียนใน
สมุดเรียงความว่า “แต่งดี ต่อไปจะเป็นนักเขียนได้คน
หนึ่ง” จึงอยากจะเป็นนักเขียนขึ้นมาบ้าง บทความเรื่อง
แรกของ ฦัฐวุฒิ ที่ได้ลงในหนังสือพิมพ์ไทยใหม่ นับเป็น
บทความแรก คือ “อนุสาวรีย์แห่งความดี” เขียนราว

พ.ศ. ๒๔๗๘-๒๔๗๙

ครั้นมาเป็นนักเรียนกฎหมาย ก็เขียนลงหนังสือ
พิมพ์บ้าง เป็นครั้งคราว เริ่มมีงานเขียนมากตอนลงมือ
ทำหนังสือพิมพ์การเมืองรายสัปดาห์ (หนังสือพิมพ์ของ
คุณประสิทธิ์ กาญจนวัฒน์) เคยเป็นบรรณาธิการหนังสือ
พิมพ์ พรรคประชาธิปัตย์รายบักษ์เป็นคนแรกแต่ต้องเลิก
ไปเพราะผู้ทำติดงานเลือกตั้ง

เมื่อพ้นจากตำแหน่งผู้แทนราษฎรแล้วก็ได้ตั้ง
สำนักงานทนายความศรีธรรมชน ในช่วงนี้เองที่ทำให้พอ

จะมีเวลาว่างทำการพิมพ์หนังสือชีวประวัติของคนไทยขึ้น
จำหน่าย หนังสือเหล่านี้ ได้เขียนขึ้นในระยะ ๑๐ ปีที่กำลัง
รอให้มีการเลือกตั้ง (พ.ศ. ๒๕๑๑-๒๕๑๑) และยังมีอีก
หลายเล่มที่พิมพ์ขึ้นในช่วงหลังปี ๒๕๑๑

สำหรับงานด้านที่เกี่ยวกับประวัติศาสตร์ ได้รับ
เกียรติให้เป็นกรรมการในคณะกรรมการจัดพิมพ์เอกสาร
ทางประวัติศาสตร์ สำนักนายกรัฐมนตรี ในระหว่างปี
๒๕๑๖-๒๕๑๗ และได้รับเชิญไปบรรยายพิเศษเกี่ยวกับ
ประวัติศาสตร์และวรรณคดี ณ ที่ต่าง ๆ

ในปัจจุบัน ฦัฐวุฒิ ได้ขี้งานเขียนหนังสือ
และดำเนินอาชีพทนายความอยู่ ณ สำนักงานทนายความ
ศรีธรรมชน นอกจากนี้ยังได้รับเชิญให้เป็นผู้บรรยายพิเศษ
ตามที่ต่าง ๆ เป็นครั้งคราว เช่น ที่มหาวิทยาลัยราม
คำแหงเป็นต้น

จากภูมิหลังของ ฦัฐวุฒิทำให้เราเห็นว่า แม้ว่า
ฦัฐวุฒิ จะเป็นธุรกิจของบุคคลโดยทั่วไปเป็นอย่างดีใน
ฐานะนักการเมืองและนักกฎหมายก็ตาม แต่ด้วยความ
ที่เป็นผู้สนใจในงานด้านประวัติศาสตร์ ก็ทำให้เขากลาย
เป็นผู้ที่ขอสั่งเสียงในด้านนี้ ไปอีกทางหนึ่งด้วยเหมือนกัน

๕ ปัจจุบันยังมีต้นฉบับชีวประวัติคนสำคัญของไทยอยู่เป็นอัน
มากซึ่ง คุณ ฦัฐวุฒิ ยังไม่ได้พิมพ์ออกเผยแพร่ ดังนั้นใน
ช่วงนี้จึงพยายามรวบรวมต้นฉบับเหล่านั้น เพื่อนำออกพิมพ์
เผยแพร่ต่อไป.

๓. งานเขียนของณัฐวุฒิ สุทธิสงคราม

งานเขียนของณัฐวุฒิ จะเป็นหนังสือประเภทชีวประวัติของบุคคลชั้นนำเป็นส่วนใหญ่ ซึ่งณัฐวุฒิเองก็ได้ชี้ให้เห็นถึงความสำคัญในงาน การค้นคว้าและงานเขียนชีวประวัติของคนไทยไว้ว่า "... หนังสือประเภทชีวประวัติ เป็นหนังสือประเภทที่มีความสำคัญในด้านการศึกษาชีวิต และหาความรู้ในด้านต่าง ๆ เป็นอันมาก ไม่น้อยไปกว่าหนังสือประเภทอื่น เพราะหนังสือประเภทชีวประวัติเป็นหนังสือสำคัญในการปลูกใจให้คนรุ่นหลังประกอบคุณงามความดีให้แก่ชาติบ้านเมืองอันเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม ด้วยเป็นเรื่องของคนจริง ๆ เป็นเรื่องชีวิตจริง เป็นแก่นสารแห่งชีวิตซึ่งควรต้องศึกษาเป็นอย่างยิ่ง ..." นอกจากนี้ณัฐวุฒิยังได้ยกเอาคำกล่าวของหลวงวิจิตรวาทการ ในหนังสือมหาบุรุษว่า "พงศาวดารของเรามีได้ทำจนครบสมบูรณ์ เรายังไม่มีหนังสือเล่มใดสำหรับการศึกษาให้ทราบประวัติอันแท้จริง ตลอดถึงนิสัยใจคอ และจริยวัตรของมหาบุรุษของเราได้ลึกซึ้ง" ด้วยเหตุนี้เองณัฐวุฒิจึงพยายามรวบรวมชีวประวัติ "มหาบุรุษ" ของคนไทยให้ได้ครบสมบูรณ์ ทั้งอุปนิสัยใจคอตลอดจนจริยวัตรของบุคคลเหล่านั้น โดยอาศัยเอกสารชั้นต้นและชั้นรองมากมาย ซึ่งนับว่าได้ช่วยส่งเสริมให้งานเขียนของณัฐวุฒิมีใช้เพียงให้เนื้อหาสาระ ความบันเทิงในการอ่านเท่านั้น ยังมีผลในทางอ้อมอีกด้วย กล่าวคือเอกสารที่ณัฐวุฒินำมาเรียบเรียง ในงานเขียนของเขา โดย "มิได้แปรเปลี่ยนให้ผิดไปจากต้นฉบับเลย" นั้น ได้เกิดประโยชน์แก่ผู้ที่ศึกษาประวัติศาสตร์ ในส่วนที่เกี่ยวกับรายละเอียด ในช่วงเวลาที่บุคคลสำคัญเหล่านั้นมีชีวิตอยู่ด้วย ทำให้งานเขียนของเขาเป็นหนังสือสำคัญอีกเล่มหนึ่งที่จะเป็นหนังสือประกอบการค้นคว้าแก่ผู้ที่กำลังศึกษาประวัติศาสตร์ และทำงานวิจัยทางประวัติศาสตร์อีกด้วย

ประเภทของงานเขียน

ณัฐวุฒิ ผลิตผลงานออกมามาก และมีใช้จำกัดเฉพาะเพียงงานเขียนทางด้านประวัติศาสตร์เท่านั้น อีกด้านหนึ่งที่ณัฐวุฒิสนใจ คือ ด้านวรรณคดี ซึ่งถ้านำมาพิจารณาแล้ว ก็พบว่ามันก็จะสอดแทรกเรื่องราวที่เกี่ยวข้องกับประวัติศาสตร์ไว้ในเนื้อหาด้วย ดังนั้นเพื่อความ

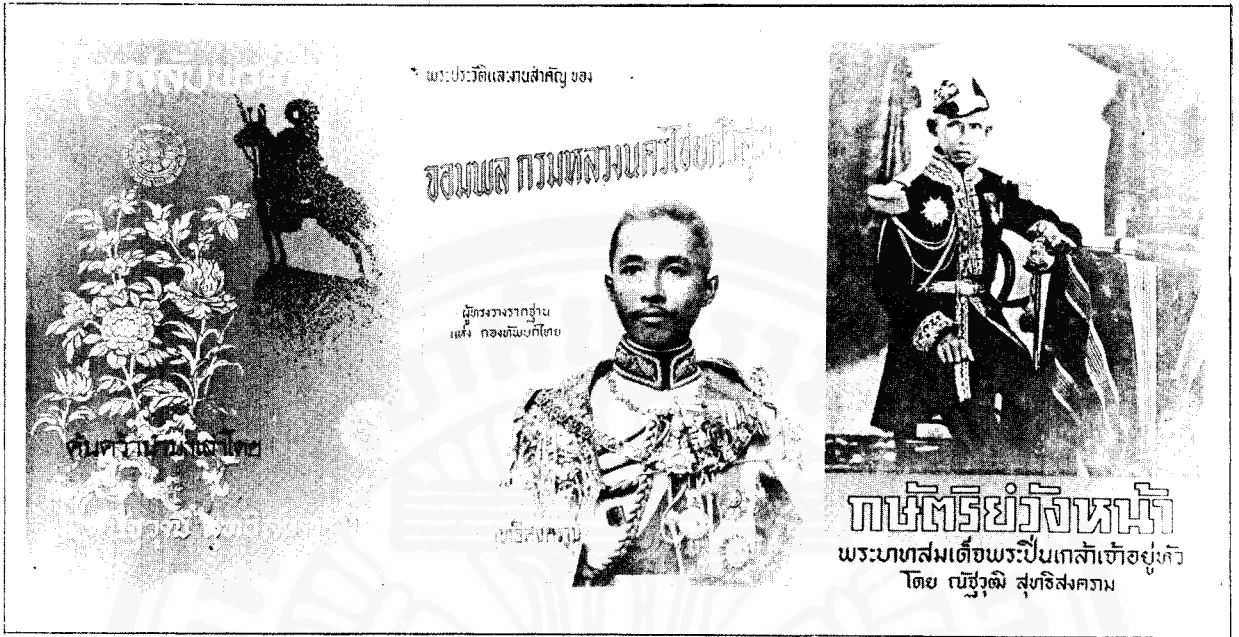
สะดวกในการพิจารณา จึงขอแบ่งงานเขียนของณัฐวุฒิ ออกเป็นประเภทใหญ่ ๆ ดังนี้

ประเภทชีวประวัติบุคคล ซึ่งมีเป็นจำนวนมาก หมายถึงงานเขียนเกี่ยวกับชีวประวัติบุคคลสำคัญ ๆ ของเมืองไทยหรือมหาบุรุษไทยนั่นเอง ได้แก่

๑. สมเด็จพระนางเรือล่ม (๒๕๐๓)
๒. สมเด็จพระเจ้าพระยาบรมมหาศรีสุริยวงศ์ อัครเสนาบดีผู้สำเร็จราชการแผ่นดินในรัชกาลที่ ๕ เล่ม ๑-๒ (๒๕๐๔)
หนังสือทั้ง ๒ เล่มพิมพ์เผยแพร่ถึง ๒ ครั้ง และกำลังอยู่ในระหว่างการพิมพ์เป็นครั้งที่ ๓
๓. สามจอมพล (๒๕๐๔)
๔. ชีวิตและเกียรติคุณ แห่ง พระอาจารย์ ติ ธรรมโร วัดโศการาม สมุทรปราการ (๒๕๐๕)
๕. พระประวัติ และพระนิพนธ์ สมเด็จพระกรมพระปรมา- นุชิตชิโนรส (๒๕๐๕)
๖. สามเจ้าพระยา (๒๕๐๖)
๗. จอมพล จอมพลเรือ สมเด็จพระเจ้าฟ้าฯ กรมพระนครสวรรค์วรพินิต (๒๕๐๘)
๘. ๒๕ เจ้าพระยา (๒๕๐๕)
๙. โอรสลับพระเจ้าตาก (๒๕๐๕)
๑๐. ๒๗ เจ้าพระยา (๒๕๑๐)
๑๑. เจ้าพระยาภาณุวงศ์ มหาโกษาธิบดี (ท่วม บุนนาค) (๒๕๑๐)
๑๒. กษัตริย์วังหน้า (๒๕๑๔)
๑๓. พระประวัติ และงานสำคัญ ของจอมพล กรมหลวงนครไชยศรีสุรเดช ผู้ทรงวางรากฐานแห่งกองทัพไทย (๒๕๑๔)
๑๔. พระประวัติและงานสำคัญ ของสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้ามหามาลา กรมพระยาบำราบปรปักษ์ (๒๕๑๔)
๑๕. พระบรมราชินี กรุงรัตนโกสินทร์ (๒๕๑๕)
๑๖. สมเด็จพระบรมโอรสาธิราช สยามมกุฎราชกุมาร กรุงรัตนโกสินทร์ (๒๕๑๖)

๖ ณัฐวุฒิ สุทธิสงคราม, สมเด็จพระนางเรือล่ม (พระนคร: โอเดียนสโตร์, ๒๕๑๐) จากคำนำในการพิมพ์ครั้งที่ ๒

๗ ณัฐวุฒิ สุทธิสงคราม, สมเด็จพระเจ้าพระยาบรมมหาศรีสุริยวงศ์ (เล่ม ๑) (กรุงเทพฯ: แพร่พิทยา, ๒๕๑๖) จากคำนำหน้า ๑๗.

๑๗. ชั่วประวัตติ เจ้าพระยากรรณรัตนโกสินทร์ (ฉบับย่อ) (๒๕๑๓)
๑๘. ชีวิตและงานกวีนิพนธ์ ของคุณพุ่ม จินตกุลวิสูตร (๒๕๑๓)
๑๙. พระประวัติ และงานของพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมหลวงวงศาธิราชสนิท (๒๕๑๘)
๒๐. ใครเป็นใคร ในพรรคประชาธิปไตย (อดีตชั่วประวัตติ) (๒๕๑๘)
๒๑. ผู้สร้างวรรณกรรม :- พระประวัติ และประวัติของกวีนิพนธ์ และนักเขียนหนังสือ รวม ๑๐ ท่านด้วยกัน ซึ่งปรากฏอยู่ในวงวรรณคดีและวง วรรณกรรมไทย (๒๕๒๐)
๒๒. นาย ควง อกัยวงศ์ กับพรรคประชาธิปไตย (๒๕๒๒)
๒๓. ในหลวงอานันท์ (๒๕๒๒)
๒๔. พระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมหลวงประจักษ์ศิลปาคม ผู้ถวายชีวิตรักษาแผ่นดินอีสาน (๒๕๒๓)
๒๕. ชีวิตในประวัติศาสตร์ (จัดพิมพ์เป็นเล่มล่าสุด ๒๕๒๓)

ประเภท คำานาน และประวัติของพระพุทธรูป ซึ่งถือเป็นสารคดีอย่างหนึ่ง ได้แก่

๑. พระบัวเข็มในประเทศไทย กล่าวถึงตำนานของพระบัวเข็ม
๒. พระพุทธไพริพินาศ กล่าวถึง ประวัติพระพุทธรูป, เจดีย์ใหญ่ในวัดบวรนิเวศวิหาร

๓. ประวัติพระบัวเข็ม พระพิมพ์ที่ พระกริ่ง แบ่งเป็นภาคต่าง ๆ ดังนี้

- ภาค ๑ ว่าด้วยประวัติพระบัวเข็ม
- ภาค ๒ ว่าด้วยลักษณะของพระบัวเข็ม
- ภาค ๓ การสักการบูชา
- ภาค ๔ ผู้รวบรวมพระบัวเข็มในประเทศไทย
- ภาค ๕ ว่าด้วยภาพพระพุทธรูป ชนิด, แบบ และสมัยต่างๆ และยังมีประวัติของพระเครื่อง, พระพิมพ์ที่ และพระสมณจารย์อีกหลายท่าน

ประเภท กวีนิพนธ์ ในรูปโคลง ซึ่งนับเป็นงานเขียนอีกแขนงหนึ่ง ซึ่งฉันทภูมิจึงให้ความสนใจ ได้แก่

๑. วรรณกรรมบักย์ใต้ เป็นการรวบรวมวรรณกรรมท้องถิ่นซึ่งนิพนธ์โดยกวีชาวบักย์ใต้
๒. โคลงนิราศนครสวรรค์ เป็นโคลงนิราศซึ่งผู้ประพันธ์เลียนแบบอย่างการประพันธ์ของกวีรุ่นเดิม บรรยายถึงการเดินทางไปในนครสวรรค์ มีการพรรณนาถึงคนรักโดยในขณะที่ผู้ประพันธ์ยังเป็นโสดอยู่ แต่ได้สมมติเอาว่าตนมีภรรยาแล้ว เล่มนี้แต่งไว้เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๕๖

หนังสือที่รวบรวมบทความ ที่เคยลงในหนังสือพิมพ์ ได้แก่ สารากร เล่ม ๑-๕ (พ.ศ. ๒๕๑๔) และชีวิตในประวัติศาสตร์ (พ.ศ. ๒๕๒๒)

นอกจากนี้ยังมีบทความย่อย ๆ อีก ๔ บทความ
ได้แก่

๑. สู่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ แดนดอกพยอม
ไพร (๒๕๕๕)
๒. กรรมลิขิต (๒๕๐๓)
๓. การค้าของไทย สมัยสมเด็จพระนารายณ์
มหาราช กรุงศรีอยุธยา (๒๕๑๐)
๔. เจ้าพระยา และสมเด็จพระยาบางท่านใน
สกุลขุนนาค (๒๕๑๖)

ที่ได้กล่าวไว้ข้างต้น เป็นเพียงส่วนหนึ่งของ
งานเขียนที่ได้มีโอกาสพิมพ์เผยแพร่เท่านั้น เพราะ
ในปัจจุบันณัฐฉายังมีต้นฉบับเกี่ยวกับพระประวัติของเจ้า
นาย ช่วประวัติคนไทย และเรื่องเกี่ยวกับประวัติศาสตร์
ไทยอีกหลายเรื่องที่ยังไม่ได้ตีพิมพ์

เห็นได้ว่า งานเขียนชีวประวัติของณัฐฉามีเป็น
จำนวนมากมาย และมีความน่าสนใจอยู่หลายเล่ม จึงนำ
ที่จะได้หยิบยกงานเขียนเหล่านี้ขึ้นมาพิจารณาในแง่การ
เขียนประวัติศาสตร์ในฐานะนักประวัติศาสตร์ที่มีได้ร่ำ
เรียนมาทางสาขานี้โดยตรง และเพื่อเป็นประโยชน์แก่
การวิจัยงานเขียนทางประวัติศาสตร์ของณัฐฉาคือด้วย

ลักษณะการเขียนประวัติศาสตร์ของณัฐฉา

ถ้าหากพิจารณางานเขียนของณัฐฉา ซึ่งส่วน
ใหญ่จะเป็นเรื่องของบุคคลในยุคกรุงรัตนโกสินทร์แทบ
ทั้งสิ้น จะเห็นได้ว่าเนื้อหาที่จะละทิ้งไม่ได้ในงานทุกชิ้น
ของเขาคือ การกล่าวถึงความเห็นมาของบรรพบุรุษ
ต้นตระกูลของบุคคลที่เขียน การสืบสาแหรก ตลอดจน
การจัดลำดับของต้นตระกูลว่า ผู้ใดเป็นต้นตระกูลในวงศ์
ใดบ้าง จากนั้นก็จะกล่าวถึงชีวิตโดยส่วนตัวมาเป็นลำดับ
จนถึงการปฏิบัติราชการ ดังนี้

“ท่านเจ้าพระยาตันพิพิธ ตำแหน่งสมุหนายก
นามเดิมว่า สน เป็นบุตรขุนนางกรุงศรีอยุธยา ท่าน
เกิด ณ วันอาทิตย์ ขึ้น ๘ ค่ำ เดือน ๗ ปีเถาะ จุลศักราช
๑๐๕๖ พ.ศ. ๒๒๗๕ เพลาบ่าย ๕ โมง ดวงตาของท่าน
ปรากฏในสมุดเก่าของสมเด็จพระมหาสมณเจ้ากรมพระยา
ปวเรศวริยาลงกรณ์ . . .”^๕

“ท่านเจ้าพระยาตันพิพิธ (สน) ต้นสกุล

(สนธิรัตน์) มีบุตรธิดาปรากฏตามหนังสือเรื่องลำดับสกุล
เก่าบางสกุล ภาคที่ ๑ นิพนธ์ของพระยารัตนกุลอดุลย
ภักดี (จรัสรัตน์กุล) ว่า :-”^{๑๐}

นอกจากนี้ ณัฐฉายังได้สอดแทรกดวงพระชาตา
ดวงชาตาของบรรดาบุคคลสำคัญเหล่านั้น ลงไว้ประกอบ
เรื่องอีกด้วย ในกรณีที่ได้มีการจดบันทึกไว้ในสมุดเก่าของ
สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาปวเรศวริยาลงกรณ์
หรือสมุดบันทึกของหม่อมประภากร ในการดำเนินเรื่อง
ก็จะใช้จากพระราชพงศาวดารบ้าง จดหมายเหตุรายวัน
หรือพระราชหัตถเลขาที่ทรงมีไปถึงบุคคลต่าง ๆ เป็นการ

^๕ ณัฐฉา สุธิสสงคราม, ชีวิตในประวัติศาสตร์ (กรุงเทพฯ:
สำนักพิมพ์เรื่องศิลป์, ๒๕๒๓) คู่มือบทนำ

^๕ ณัฐฉา สุธิสสงคราม, ๒๗ เจ้าพระยา (พระนคร: โรง
พิมพ์แพร่การช่าง, ๒๕๑๐) หน้า ๖๓

^{๑๐} ณัฐฉา สุธิสสงคราม, เบื้องอ้าง หน้า ๖๖.

ส่วนพระองค์บ้าง ประกอบการดำเนินเรื่อง และในบางครั้งก็จะสอดแทรกคำวิจารณ์ และแสดงความคิดเห็นของตนลงไปบ้าง ลักษณะของการเขียนจะเป็นการเรียบเรียงจากข้อมูลนั้น และพยายามคงรูปข้อมูลไว้ทุกประการ

ซึ่งลักษณะการเขียนประวัติศาสตร์ของณัฐวุฒิที่ชอบให้ทราบละเอียดปลีกย่อยต่างๆ โดยเฉพาะการนำวันเดือนปีเกิด แม้กระทั่งเวลาตกฟากของบุคคลต่างๆ มาแสดงแก่ผู้อ่านจะปรากฏในงานเขียนชีวประวัติของบุคคลสำคัญทุกเล่ม ซึ่งเป็นภาระชี้ให้เห็นลักษณะการใช้จิตนิยมในงานเขียนของณัฐวุฒิประการหนึ่ง กล่าวคือวิธีการใช้โหราศาสตร์แบบโบราณมาแสดงและมีการวิจารณ์ดวงชาตาประกอบด้วยนั้น จะทำให้ผู้อ่านรู้สึกว่ามีดวงชาตาในลักษณะนี้ต่อไปภายหน้าก็จะได้เป็น “มหาบุรุษ” เป็นการจูงใจผู้อ่านให้เชื่อใน “ทฤษฎีมหาบุรุษ” ตามผู้เขียนไปด้วย

อย่างไรก็ตาม งานเขียนของเขานับได้ว่ามีบทบาทในวงการประวัติศาสตร์มีใช้น้อย ได้มีนักประวัติศาสตร์ผู้ทรงคุณวุฒิหลายท่าน เช่น David K. Wyatt^{๑๑}, พระยาอนูมานราชชน,^{๑๒} เสฐียรโกเศศ^{๑๓} ฯลฯ ให้คำยกย่องต่อผลงานของณัฐวุฒิว่า สร้างคุณประโยชน์แก่ผู้ศึกษาประวัติศาสตร์เป็นอย่างมาก

๔. การวิเคราะห์งานเขียน

เมื่อได้ศึกษาลักษณะงานเขียนทางประวัติศาสตร์ของณัฐวุฒิ สุกฤษสงครามแล้ว ผู้เขียนจะได้นำงานเขียนของณัฐวุฒิขึ้นมาวิเคราะห์ในทางประวัติศาสตร์โดยจะได้แบ่งแนวการวิเคราะห์ออกเป็น ๓ หัวข้อคือ

ก. แนวความคิดทางประวัติศาสตร์

ในงานเขียนของณัฐวุฒิ มิได้ใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์^{๑๔} เป็นแนวทางในการเขียนงานประวัติศาสตร์ซึ่งวิธีการทางประวัติศาสตร์นี้ นักประวัติศาสตร์ในปัจจุบันจำเป็นอย่างย่งที่จะต้องนำมาใช้ในงานเขียนทางประวัติศาสตร์ เพื่อให้งานเขียนนั้นมีคุณค่าและมีน้ำหนักของความน่าเชื่อถือมาอย่างสูง

ในครั้งแรก ณัฐวุฒิจะทำงานทางประวัติศาสตร์ในยามว่างจากภารกิจการเป็นผู้แทนเท่านั้น (คือช่วงปี ๒๕๐๑ - ๒๕๑๑) โดยณัฐวุฒิได้ตั้งเป้าหมายไว้ว่าจะเขียน

เฉพาะแต่งงานชีวประวัติของคนไทยเท่านั้น เนื่องจากในสมัยนั้นยังไม่ค่อยมีผู้ใดเขียนหนังสือประเภทนี้สักจะมีก็แต่หนังสือ “มหาบุรุษ” ของหลวงวิจิตรวาทการ ซึ่งก็เป็นเรื่องราวเกี่ยวกับชีวประวัติของชาวต่างประเทศทั้งสิ้น โดยณัฐวุฒิได้กล่าวถึงความตั้งใจที่จะเขียนแต่หนังสือจำพวกชีวประวัติ ในคำนำของหนังสือ “สมเด็จพระเจ้าพระยาบรมมหาศรีสุริยวงศ์” ไว้ว่า

“เรื่องเขียนหนังสือชีวประวัติคนไทยนั้น ได้ตั้งใจและคิดมาตั้งแต่เด็ก เพราะได้อ่านแต่ชีวประวัติของชาวต่างประเทศแทบทั้งสิ้น เหมือนกับเมืองไทยไม่มีคนดี ไม่มีวีรบุรุษ มหาบุรุษ จึงไม่มีหนังสือชีวประวัติท่านเหล่านั้น”^{๑๕}

และด้วยงานเขียนของณัฐวุฒิส่วนใหญ่ก็เกี่ยวข้องกับบุคคลชนนำของไทยทั้งทางราชวงศ์ และขุนนางโดยมีความเห็นว่า

“...ความจริงเจ้านายในพระราชวงศ์จักรี ได้ทรงทำคุณประโยชน์ให้แก่แผ่นดินไว้มากตลอดมา เพราะทรงมีวรรณะกษัตริย์ซึ่งเป็นนักรบและนักปกครองส่วนใหญ่มาแต่โบราณ ประจักษ์พยานข้อนี้จะเห็นได้ว่าอนุสาวรีย์ของบุคคลสำคัญในราชการงานเมือง... แต่ทุกวันนี้ไม่ค่อยได้ทราบเรื่องราวพระประวัติของกษัตริย์กษัตริย์กันเป็นส่วนมากเพราะกาลเวลาได้ล่วงเลยมานาน”^{๑๖}

ด้วยเหตุนี้งานเขียนของณัฐวุฒิ จึงจำกัดอยู่ในเฉพาะแวดวงของสถาบันกษัตริย์และกลุ่มชนชั้นปกครอง และมีบางส่วนที่เกี่ยวของกับเรื่องศาสนา ซึ่งให้เห็นว่าณัฐวุฒิมีงานเขียนทางด้านประวัติศาสตร์ของเขายู่ในวงแคบ ซึ่งอาจารย์กอบเกอ สุวรรณทัต-เพ็ชร ได้วิจารณ์

๑๑ ณัฐวุฒิ สุกฤษสงคราม, สมเด็จพระเจ้าพระยาบรมมหาศรีสุริยวงศ์ (เล่ม ๑) ดูในคำนำหน้า ๓๕.
๑๒ ณัฐวุฒิ สุกฤษสงคราม, เพิ่งอ้าง ดูในคำนำหน้า ๘.
๑๓ ณัฐวุฒิ สุกฤษสงคราม, เพิ่งอ้าง ดูในคำนำเล่ม ๒ หน้า ๔.
๑๔ วิธีการทางประวัติศาสตร์ หมายถึง การใช้วิพากษ์วิจารณ์งานเขียน ซึ่งได้แก่การตรวจสอบ และวิเคราะห์หลักฐานตลอดไปจนถึงการวิจารณ์หลักฐานด้วย
๑๕ ณัฐวุฒิ สุกฤษสงคราม, สมเด็จพระเจ้าพระยาบรมมหาศรีสุริยวงศ์ (เล่ม ๑) จากคำนำหน้า ๑.
๑๖ ณัฐวุฒิ สุกฤษสงคราม, พระเจ้าบรมวงศ์เธอกรมหลวงประจักษ์ศิลปาคม (กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์เรืองศิลป์, ๒๕๒๓) จากคำนำหน้า ๒.

รัชกาลที่ ๕

การมองประวัติศาสตร์แบบนั้นว่า เป็นวิธีการของสมเด็จพระมหาจักรพรรดิราชานุภาพ ด้วย “นักประวัติศาสตร์ในสกุลดำรงราชานุภาพ มักเคยชินกับการศึกษาประวัติศาสตร์เพื่อเสริมสร้างเกียรติคุณ ความสามารถ ฯลฯ ของสถาบันอำนาจของแต่ละยุค”^{๑๑}

นอกจากนี้ แนวความคิดทางประวัติศาสตร์จะอิงหลักทฤษฎีมหาบุรุษ (Great Man Theory) หรือบทบาทของกลุ่มบุคคลเป็นสำคัญ ซึ่งในจุดนี้จะเห็นได้จากการที่ณัฐวุฒิได้แรงดลใจที่เห็นผู้แทนจังหวัดสงขลาได้รับพระราชทานเกียรติจากในหลวงรัชกาลที่ ๑๑ ความประทับใจที่ณัฐวุฒิมีความนิยมในตัวผู้แทนซึ่งเปรียบได้กับ “มหาบุรุษ” นั้น สะท้อนให้เห็นแนวความคิดของเขา โดยจะออกมาในงานเขียนทางประวัติศาสตร์ ณัฐวุฒิจะมีแนวความคิดที่นิยมยกย่องมหาบุรุษ ทำให้งานเขียนของเขามีแนวโน้มที่จะอิงหลักทฤษฎีมหาบุรุษออกมาด้วย และประกอบการใช้ทฤษฎีมหาบุรุษจะเหมาะสมกับการใช้ในงานเขียนชีวประวัติบุคคลเป็นอย่างมาก เพราะจุดมุ่งหมายของการเขียนชีวประวัติบุคคลก็เพื่อยกย่อง และ

ชี้ให้เห็นถึงผลงานดีเด่นของวีรบุรุษที่ได้ประกอบขึ้นมา คงไม่มีนักเขียนผู้ใดจะเขียนชีวประวัติบุคคลขึ้นมาในทางเสียหาย ซึ่งการใช้ทฤษฎีมหาบุรุษในการที่จะมองและนำมาเขียนประวัติศาสตร์นั้น จะเป็นสิ่งที่ไม่ค่อยถูกต้องนักในแง่ของการเขียนประวัติศาสตร์ เพราะเป็นการเสนอภาพแต่ผู้นำเพียงอย่างเดียว เป็นการจำกัดแนวความคิด และเป็น การมองประวัติศาสตร์อย่างแคบจนเกินไป

ลักษณะงานเขียนของณัฐวุฒิ แม้จะจำกัดอยู่แต่บทบาทของพระมหากษัตริย์หรือราชวงศ์ก็ตาม แต่งานเขียนของเขาก็ได้มีการสอดแทรกคำวิพากษ์วิจารณ์และการตั้งสมมติฐานโดยอาศัยข้อมูลชั้นต้นและชั้นรองมาประกอบบ้าง ดังเช่นกรณีที่ณัฐวุฒิได้วิจารณ์การสิ้นพระชนม์ของสมเด็จพระนางเจ้าสุนันทากุมารีรัตน์และสมเด็จพระเจ้าฟ้าหญิงกรรณาภรณ์เพ็ชรรัตน์ ไว่ดังนี้

“เนื่องในการที่สมเด็จพระนางเจ้าสุนันทากุมารีรัตน์และสมเด็จพระเจ้าฟ้าหญิงกรรณาภรณ์เพ็ชรรัตน์สิ้นพระชนม์ครั้งนั้น บางท่านเข้าใจว่าเป็นการคลื่นแกล้งกัน ทำนองว่าเป็นการเมืองไป แต่เมื่อพิจารณาตามพฤติการณ์ในจดหมายเหตุพระราชกิจรายวัน ประกอบกับพระราชหัตถเลขาในพระบาทสมเด็จพระพุทธเจ้าหลวงเองที่ทรงมีไปพระราชทานผู้ที่ใกล้ชิดก็เห็นได้ชัดว่าหาได้เป็นการคลื่นแกล้งอย่างใดไม่ เป็นอุบัติเหตุที่เกิดขึ้นโดยประมาทอันทุกคนมิได้คาดฝัน... มีท่านผู้หนึ่งเล่าให้ข้าพเจ้าฟังว่า ได้มีคนจะเข้าไปช่วย แต่จะเป็นพระยามหามนตรีหรือใครจำไม่ได้ถนัดสั่งห้ามเสีย เพราะถือตามกฎหมายกฎหมายเข็ยรบาล... แต่เจตนาธรรมณ์ของกฎหมายดังกล่าวนี้ หมายถึง กรณีจะมีการแต่ต้ององค์พระมเหสีในทำนองล่วงเกินในทางประเวณี หาได้กรณีพระมเหสีทรงตกอยู่ในอันตรายอันจะถึงแก่ชีวิตดังในสถานการณ์ครั้งเรือพระที่นั่งล่มนี้ ไม่แต่ขุนนาง หรือข้าราชการบริพารหรือพระยามหามนตรี (อ้อ) มิได้เข้าใจในเจตนาธรรมณ์แห่งบัตรกฎหมาย กฎมณเฑียรบาล ดังว่านั้น จึงเป็นเหตุทางอ้อมประการหนึ่งที่ทำให้สมเด็จพระนางเจ้าสุนันทากุมารีรัตน์และสมเด็จพระเจ้าฟ้าหญิงกรรณาภรณ์เพ็ชรรัตน์สิ้นพระชนม์”

๑๑ กอบเกอ สุวรรณทัต-เพ็ชร, “การศึกษาประวัติศาสตร์ของสกุลดำรงราชานุภาพ” ประวัติศาสตร์และนักประวัติศาสตร์ไทย (กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ประพันธ์สาส์น, ๒๕๑๕) หน้า ๕๒.

ชนม์ลงนับพลัน... ข้าพเจ้าได้ยินบางท่านเล่าให้ฟังว่า ภายหลังเกิดเหตุเรื่อง “สุนันทาลัย” ครั้งนี้ พระบาทสมเด็จพระพุทธเจ้าหลวงได้ทรงแก้กฎหมาย กฎมณเฑียรบาล ดังกล่าวมานั้น...”^{๑๘}

ซึ่งลักษณะงานเขียนที่การสอดแทรกคำวิจารณ์ หรือตั้งสมมติฐานโดยอาศัยข้อมูลชั้นต้น ชั้นรองมาประกอบเช่นนั้น จะสะท้อนให้เห็นว่าแนวความคิดทางประวัติศาสตร์ของณัฐวุฒิเป็นอิทธิพลของปรัชญาประวัติศาสตร์สมัยพงศาวดารและสมัยใหม่ร่วมกัน^{๑๙} ซึ่งนักประวัติศาสตร์สมัครเล่นส่วนใหญ่ เช่น หลวงวิจิตรวาทการ หรือ สังข์ พัดโนทัย^{๒๐} จะได้รับอิทธิพลเช่นนั้น

เป็นที่น่าสังเกตว่า ในงานเขียนของณัฐวุฒิ จะปรากฏพระราชานิพนธ์ของสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาเดชาดิศร ซึ่งณัฐวุฒิมักจะใช้เป็นหลักฐานอ้างอิงในงานเขียนต่าง ๆ อยู่เสมอ ดังเช่น

“สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาเดชาดิศร ทรงกล่าวถึงเหตุสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาเดชาดิศร ได้ยกกรมหมื่นบวรวิชัยชาญ ขึ้นเป็นกรมพระราชวังบวรสถานมงคล ไว้ในพระราชพงศาวดารกรุงรัตนโกสินทร์ รัชกาลที่ ๕ ตอนนั้นว่า ---”^{๒๑}

“ประเด็นสำคัญที่จะกล่าวต่อไปนี้ ก็คือการที่พระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมขุนวรจักรธรานุภาพ ทรงคัดทานคัดค้านเรื่องการตั้งกรมหมื่นบวรวิชัยชาญ เป็น กรมพระราชวังบวรสถานมงคล นั้น จะเป็นการผิดถูกราชประเพณีหรือไม่? ในประเด็นข้อนี้ สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาเดชาดิศร ทรงไว้ในพระราชพงศาวดาร รัชกาลที่ ๕ ตอนหนึ่งดังนี้ ---”^{๒๒}

“การที่สมเด็จพระเจ้าพระยาไม่ยอมรับยศเป็นสมเด็จพระเจ้าพระยา เมื่อบมะโรง พ.ศ. ๒๔๑๑ นั้น สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาเดชาดิศร ทรงสันนิษฐานไว้ว่า น่าจะมีเหตุอื่นในการรักรูปาลโนบายซึ่งท่านยังรู้สึกขัดข้อง จึงไม่ยอมรับยศเป็นสมเด็จพระเจ้าพระยาในคราวนั้น และมาขอเป็นเมื่อบระกา พ.ศ. ๒๔๑๖ ดังจะได้กล่าวต่อไป”^{๒๓}

การที่ณัฐวุฒิมักจะใช้พระนิพนธ์ของกรมดำรงราชานุภาพเป็นหลักในการเขียนของเขาเสมอด้วยเหตุผลที่ว่า “... ประวัติเจ้าพระยาหลายท่านที่สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาเดชาดิศร ทรงไว้ในพระราชพงศาวดาร รัชกาลที่ ๕ นั้น ทำให้ข้าพเจ้าสะดอกในการค้นคว้าเรียบเรียง ข้าพเจ้าจึงเป็นหนบบุญคุณท่านพระองค์นี้มากเป็นพิเศษ”^{๒๔} ซึ่งการ

ยึดพระนิพนธ์ของสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาเดชาดิศรเป็นหลักเช่นนี้ทำให้ณัฐวุฒิได้รับอิทธิพลปรัชญาประวัติศาสตร์ของพระองค์เขาอย่างเต็มที่โดยไม่รู้ตัว โดย “ปรัชญาประวัติศาสตร์ของ กรมพระยาเดชาดิศร ๆ ได้รับอิทธิพลจากแนวคิดตะวันตก แต่ในขณะเดียวกันก็ยังคงมีอิทธิพลของสมัยพงศาวดารอยู่อย่างมาก”^{๒๕}

อีกประเด็นหนึ่งซึ่งผู้เขียนอยากจะหยิบยกขึ้นมาพิจารณาประกอบแนวความคิดทางประวัติศาสตร์ของณัฐวุฒิ ก็คือ การใช้ลัทธิชาตินิยมในงานเขียนของณัฐวุฒิ กล่าวได้ว่า ลักษณะที่เริ่มปรากฏขึ้นในปรัชญาประวัติศาสตร์สมัยใหม่ก็คือความรักชาตินิยม ซึ่งเป็นอิทธิพลจากตะวันตก ณัฐวุฒิจะนำลัทธิชาตินิยมเข้ามาใช้ในงาน

๑๘ ณัฐวุฒิ สุธิสสงคราม, สมเด็จพระนางเจ้าเรือล่ม หน้า ๑๕๘-๑๕๙

๑๙ โดยงานเขียนของณัฐวุฒิจะเน้นอยู่ที่บทบาทของแวดวงชนชั้นผู้นำเป็นสำคัญ นิยมการเขียนโดยให้รายละเอียด ส่วนปลีกย่อยต่าง ๆ เช่น วัน เดือน ปี พ.ศ. หรือพระราชพิธี, พิธีกรรม และการเรียบเรียง ยังนิยมการเรียงลำดับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นตามกาลเวลา ซึ่งลักษณะดังกล่าวมานี้ เป็นลักษณะปรัชญาประวัติศาสตร์แบบพงศาวดาร

แต่อย่างไรก็ตามงานเขียนของณัฐวุฒิ ในบางตอนจะมีการวิพากษ์วิจารณ์ข้อมูล หรือตั้งสมมติฐานสอดแทรกเอาไว้ในงานเขียนของเขาบ้าง โดยเฉพาะในงานเขียนที่พิมพ์ออกมาในระยะหลัง นอกจากงานเขียนของณัฐวุฒิ ยังมีการนำลักษณะชาตินิยมเข้ามาใช้ในงานเขียนของเขาด้วย อันเป็นอิทธิพลของปรัชญาประวัติศาสตร์สมัยใหม่

๒๐ สังข์ พัดโนทัย เป็นผู้สนใจงานด้านประวัติศาสตร์ผู้หนึ่งซึ่งมีลักษณะงานเขียนประวัติศาสตร์แนวเดียวกับหลวงวิจิตรวาทการ ดูรายละเอียดใน กาญจนนา ตั้งชลทิพย์ “งานเขียนทางด้านประวัติศาสตร์ของสังข์ พัดโนทัย” วารสารธรรมศาสตร์, ปีที่ ๘ เล่ม ๖ หน้า ๑๒๐-๑๔๕.

๒๑ ณัฐวุฒิ สุธิสสงคราม, สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาเดชาดิศร (เล่ม ๑) หน้า ๓๗๖-๓๗๗.

๒๒ ณัฐวุฒิ สุธิสสงคราม, เฟื่องอ้าง หน้า ๓๑๕.

๒๓ เฟื่องอ้าง, หน้า ๔๗๕.

๒๔ ณัฐวุฒิ สุธิสสงคราม, ๒๕ เจ้าพระยา (พระนคร : ม.ป.ท. ๒๕๐๕) ดูจากคำนำ.

๒๕ ชาญวิทย์ เกษตรศิริ, “ปรัชญาประวัติศาสตร์ไทย” ชาญวิทย์ เกษตรศิริ และ สุชาติ สวัสดิ์ศรี (บรรณาธิการ) ปรัชญาประวัติศาสตร์ (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์พิฆเนศ, ๒๕๑๘) หน้า ๓๑๘.

เขียนของเขาเช่นกัน แต่จะไม่มีลักษณะเด่นชัด เช่นกรณีของหลวงวิจิตรวาทการและสังข์ พัดโนทัย ฌรัฐฉินจะยกย่อง “มหาบรูณ์” ชาวไทยว่าเป็นผู้ที่ได้เคยเสียสละแม้ชีวิตเพื่อสร้างชาติไทย และรักษาบ้องกันชาติไทยและเลือดไทยตลอดมาจนประเทศไทยเจริญก้าวหน้าขึ้นอย่างอารยประเทศทั้งหลาย ซึ่งการที่ฌรัฐฉินนำความรู้สึก “ชาตินิยม” เข้ามาใช้ในงานเขียน จะเป็นผลเสียต่องานเขียนของเขาได้ในแง่ของการตีความทางประวัติศาสตร์ กล่าวคือ อาจจะทำให้งานเขียนนั้นถูกตีความโดยความมี “อคติ” ของผู้เขียนเอง หรือ เกิดความผิดพลาดไปจากข้อเท็จจริงเดิมได้ ซึ่งในเรื่องนี้เป็นสิ่งสำคัญมากสำหรับผู้อ่านที่ควรจะต้องพิจารณาให้

ข. การใช้เอกสาร

เอกสารที่ฌรัฐฉินใช้ประกอบการค้นคว้าและการเรียบเรียงนั้น แบ่งออกได้เป็น ๒ ประเภท คือ

๑) เอกสารชั้นต้น (Primary Source) ซึ่งหมายถึงบันทึกหรือคำบอกเล่าของผู้พบเห็นเหตุการณ์ หรือผู้เกี่ยวข้องกับเหตุการณ์ หรือผู้ร่วมสมัยกับเหตุการณ์ ได้แก่

พระราชนิพนธ์ในพระบาทสมเด็จพระพุทธเจ้าหลวง พระนิพนธ์ของเจ้านายหลายพระองค์ จดหมายเหตุรายวัน พระราชดำรัส พระบรมราชาวาท ประกาศพระบรมราชโองการ ราชกิจจานุเบกษา ตลอดจนพระราชหัตถเลขาในส่วนพระองค์ซึ่งใช้ติดต่อกับบุคคลต่าง ๆ ฯลฯ

๒) เอกสารชั้นรอง (Secondary Source) หมายถึงบันทึกภายหลังที่เหตุการณ์ได้เกิดขึ้นแล้ว ได้แก่พระราชพงศาวดารซึ่งฌรัฐฉินใช้อ้างอิงหลายฉบับ เช่นพระราชพงศาวดารฉบับกรุงธนบุรี พระราชพงศาวดารฉบับของสมเด็จพระอมรินทราบรมราชินี พระราชพงศาวดารฉบับหมอบรัดเลย์ พระราชพงศาวดารฉบับของเจ้าพระยาทิพากรวงศ์ (จำ บุนนาค) และพระราชพงศาวดารฉบับที่กรมพระยาดำรงราชานุภาพได้ทรงไว้ นอกจากนี้ ยังมีบันทึกและคำบอกเล่าของทายาทในสายราชินิกุลต่างๆ มาประกอบด้วย เป็นที่น่าสังเกตว่า หลักฐานประเภทนี้อาจมีความเลือนลางไปจากความเป็นจริงที่เกิดขึ้นกับคนได้ เพราะเป็นการบันทึกขึ้นมาภายหลังเวลาเกิดเหตุ หนังสือเขียนก็ได้แต่อาศัยคำบอกเล่าที่สืบทอดกันมาซึ่งจะต้องมีบางทอดและทลุดปนกันอยู่

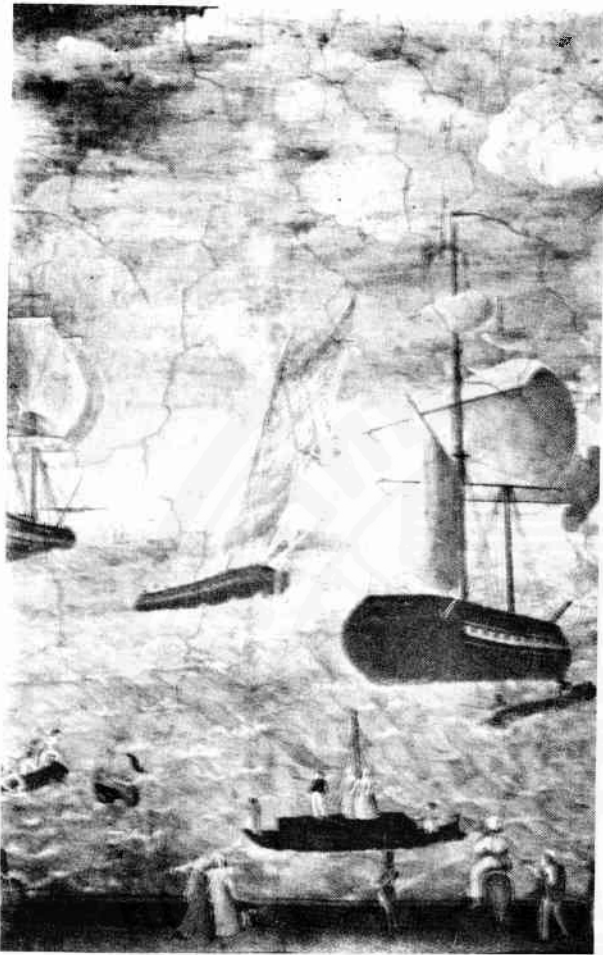
การใช้เอกสารของฌรัฐฉิน ดูเหมือนว่าฌรัฐฉินจะยึดเอาเอกสารของกรมพระยาดำรงราชานุภาพที่ทรงไว้เป็นเบื้องแรก ด้วย “... ทำให้ผู้เขียนได้รับความสะดวกในการเขียนหนังสือเล่มนี้มาก เพราะพระองค์ท่านได้ทรงกรุยทางไว้สำหรับตอนต้น ๆ พอที่ผู้เขียนจะเดินได้โดยผู้เขียนไม่ต้องบุกเบิก หักล้าง ลางพงทุกชั้น ทุกก้าวทุกอย่างโดยตนเองทั้งหมดทั้งสิ้น”^{๒๖} ซึ่งการที่ฌรัฐฉินยึดเอาพระนิพนธ์ของพระองค์เป็นหลักในการเขียนนั้น อาจจะเป็นข้อเสียในแง่ที่ว่า คำอธิบายซึ่งทรงพระนิพนธ์ไว้นั้น อาจจะถูกคลาดเคลื่อนไปได้ซึ่งก็ทรงได้ออกตัวไปแล้วในคำนำพระราชพงศาวดารพระราชหัตถเลขาว่า “ข้าพเจ้าเป็นแต่ผู้ศึกษาพงศาวดารคนหนึ่ง จะรู้อะไรอันถูกรอบคอบหรือรู้ถูกต้องไปหมดไม่ได้”^{๒๗} นอกจากนี้ ฌรัฐฉินยังนำเอาเอกสารของกรมพระยาดำรงฯ มาใช้โดยไม่มีการตรวจสอบ ดังที่กล่าวมาแล้วว่า ฌรัฐฉินมักจะเชื่อถือในเอกสารชั้นต้นของกรมพระยาดำรงฯ นั้นเลย ซึ่งในกรณีนี้อาจจะทำให้เกิดความผิดพลาดในเอกสารนั้นได้หากไม่มีการตรวจสอบความถูกต้องกับหลักฐานจากที่อื่นเสียก่อน

ข้อเสียอีกประการหนึ่งในการใช้เอกสารของฌรัฐฉินก็คือ “การไม่ระมัดระวังในการใช้เอกสาร” ฌรัฐฉินจะใช้เอกสารจากผู้แต่งหลาย ๆ ท่านในการค้นคว้า เรียบเรียง ซึ่งในบางครั้งจะมีข้อบกพร่องได้ง่าย เนื่องจากสมัย กาลเวลา และทัศนคติของผู้เขียนแต่ละคนจะแตกต่างกันออกไป การนำเอกสารมาใช้ควรตรวจสอบค้นให้ดีเสียก่อนว่าถูกต้องตรงกันหรือไม่กับเอกสารอื่น ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การใช้เอกสารชั้นรอง ซึ่งฌรัฐฉินจะใช้เอกสารประเภทนี้จากผู้แต่งหลาย ๆ คน ถ้าการอ้างอิงกระทำโดยขาดความระมัดระวัง อาจจะเป็นผลทำให้การตีความของผู้เขียนและผู้อ่านผันแปรไปได้

สำหรับการอ้างอิงเอกสารของฌรัฐฉินนั้นนับว่ายัง

๒๖ ฌรัฐฉิน สหกิจสงคราม, สมเด็จพระเจ้าพระยาบรมมหาศรีสุริยวงศ์ (เดิม ๑) ดูในคำนำ หน้า ๒๑.

๒๗ กอบเกอ สุวรรณทัต-เพ็ชร, “การศึกษาประวัติศาสตร์ของสกุลดำรงราชานุภาพ” ชาญวิทย์ เกษตรศิริ และสุชาติ สวัสดิ์ศรี (บรรณาธิการ) ประวัติศาสตร์และนักประวัติศาสตร์ไทย อ้างแล้ว หน้า ๓๕.

มีความหละหลวมอยู่มาก กล่าวคือจะมีการบอกเพียงแต่
ว่าได้ข้อมูลมาจากหนังสือเล่มใด และไม่มีกรให้รายละเอียด
ละเอียดไปกว่านั้น ซึ่งเราจะพบในงานเขียนแทบทุก
เล่ม เช่น

“ครั้งรุ่งขึ้น วันพฤหัสบดี เดือนห้า แรมสิบสี่ค่ำ
นักพระองค์อม นักพระองค์ดวง ซึ่งไปในเรือลำหนึ่ง
ปรึกษากันว่า เราจะไปด้วยพระอุทัยราชาผู้พี่จะพลอย
เป็นขบถไป...” ๒๘

“เนื่องจากกรณีพิพาทระหว่างวังหลวงกับวังหน้า
ครั้งนั้น กงสุลฝรั่งเศสและกงสุลอังกฤษได้แนะนำให้แบ่ง
ประเทศสยามออกเป็น ๓ ส่วน คือ ส่วนฝั่งตะวันออก
ของแม่น้ำเจ้าพระยาถวายพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้า
เจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๕ ส่วนฝั่งตะวันตกของแม่น้ำเจ้า
พระยามาถึงแม่น้ำแม่กลองให้สมเด็จพระยาบรมมหา
ศรีสุริยวงศ์ปกครอง และอีกส่วนหนึ่งตั้งแต่แม่น้ำแม่
กลองลงไปให้วังหน้าปกครอง...” ๒๙

ณัฐวุฒิ จะยกข้อความเหล่านี้เรียงเรียงเป็นเนื้อ
ความเดียวกันโดยตลอดหรือกล่าวสั้นโดยลอย ๆ โดยจะ
ไม่ทำเชิงอรรถว่าได้นำมาจากพงศาวดารเล่มใด หรือ
จดหมายเหตุฉบับใด ทำให้ยากแก่การตรวจสอบข้อมูล
ซึ่งการทำเชิงอรรถ บรรณานุกรม ตลอดจนการทำหนังสือ
อ้างอิงไว้ท้ายเล่มนับเป็นสิ่งที่สำคัญมาก สำหรับงาน
เขียนทางประวัติศาสตร์ ในงานเขียนของณัฐวุฒิ นั้นจะ
ละเอียดในข้อขึ้นไปมากที่สุดเท่าที่ควร ก่อให้เกิดความยากลำบาก
แก่ผู้ที่จะ มาอ่านและ ศึกษางานเขียน ของณัฐวุฒิ เป็นอัน
มาก เพราะเกิดความสงสัย หรือมีความต้องการที่จะค้น
คว้าอ่านเพิ่มเติมก็ เป็นการยากที่จะย้อนกลับไปหาหลัก
ฐานชั้นต้น เพราะตลอดทั้งเล่มณัฐวุฒิจะไม่ทำเชิงอรรถ
ว่าได้รับข้อมูลมาจากแหล่งใดแต่อย่างใด เพียงแต่เมื่อ
ต้องการที่จะอธิบายคำ ข้อความ หรืออ้างอิงจากงานเขียน
เล่มอื่น ๆ ของเขา จึงค่อยทำเชิงอรรถ ซึ่งก็มักจะเป็น
ประโยชน์แก่การค้นคว้าแต่อย่างใดนัก ณัฐวุฒิจะใช้การ
อ้างอิงข้อมูลเสมอว่า “... รายละเอียดของเหตุการณ์
ครั้งนั้น ดังที่ปรากฏในพระราชหัตถเลขาตั้งต่อไป...”
หรือ “ในวันเดียวกับพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้า
อยู่หัวได้ทรงมีพระราชหัตถเลขาไปถึง... มีกระแสร
พระราชหัตถเลขาตั้ง...” ลักษณะการ ไม่ให้ความสำคัญ
กับเชิงอรรถนั้นนับ ได้ว่ามีส่วนทำให้งานเขียนของณัฐวุฒิ
ด้อยค่าลงไป ซึ่งในประเด็นที่น่าสังเกตมากกว่านั้นก็คือประวัติ-
ศาสตร์สมัครเล่นดังเช่น หลวงวิจิตรวาทการ และสังข์
พัฒนอินทร์ ก็มีข้อบกพร่องในเรื่องเดียวกัน

ข้อสังเกตอีกประการหนึ่งของผู้เขียน ได้ตั้งไว้ในกรณี
ที่ณัฐวุฒิมีจะละเอียดการอ้างอิงเอกสาร ก็คือ อาจจะ
เป็นไปได้ว่า เนื่องจาก เอกสารหรือพระราชหัตถเลขา
(จ.ศ. ๑๒๓๖-๑๒๔๘) ที่ณัฐวุฒิได้มาครั้งทำงานอยู่ ณ
แผนกราชกิจจานุเบกษานั้น เป็นเอกสารเฉพาะซึ่งจะหา
ก่อนไม่ได้แล้ว ณัฐวุฒิจึงให้ความเชื่อถือในเอกสาร
ฉบับนั้นมาก เพราะถือว่าเป็นเอกสารที่ไม่มีหลักฐานอันมา
ตรวจสอบหรือหักล้างได้

อย่างไรก็ตามผู้เขียนเห็นว่าเมื่อได้กล่าวถึงข้อบก

๒๘ ณัฐวุฒิ สุทธิสงคราม, ชีวิตประวัติเจ้าพระยาอภัยภูเบศร์
(๒๕ เจ้าพระยา) อ้างแล้ว หน้า ๕

๒๙ ณัฐวุฒิ สุทธิสงคราม, สมเด็จพระยาบรมมหาศรี
สุริยวงศ์ (เล่ม ๑) หน้า ๖๓๑.

พร้อมของงานเขียนของท่านผู้หนึ่ง ก็สมควรที่จะหยิบยกเอา ข้อดีหรือข้อเด่นขึ้นมาพิจารณา เพื่อมิให้เป็นการ “มองบุคคลแต่ด้านเดียว” จึงขอกล่าวถึงส่วนที่ดีของการใช้ เอกสารในงานเขียนของณัฐวุฒิไว้บ้าง

ในประเด็นแรก เอกสารที่ณัฐวุฒินำมาใช้นั้น ณัฐวุฒิจะพยายามคงข้อความ ในเอกสารไว้ให้ตรงตามต้นฉบับทุกตัวอักษร ตลอดจนรูปแบบก็พยายามมิให้เปลี่ยนแปลงรูปเดิมไปแต่อย่างใด แม้ว่าจะมีข้อบกพร่องไปบ้าง ณัฐวุฒิก็ยอมรับว่ามีความยากอยู่ในการที่จะพยายามรักษาข้อความในเอกสารต่างๆ ให้คงไว้โดยตลอด การรักษาเอกสารขั้นต้น เช่น พระราชชนิพนธ์ ลายพระราชหัตถเลขา จดหมายเหตุต่างๆ ฯลฯ หรือแม้แต่การหยิบยกเอาพงสาวดารขึ้นมาอ้างอิงโดยคงต้นฉบับเดิมเอาไว้ นั้น ผู้เขียนเห็นว่าเป็นการดีที่จะทำให้ผู้อ่านได้สัมผัสถึงข้อเท็จจริงดั้งเดิมโดยแท้ นอกจากนี้ยังประโยชน์ในทาง ออมนักผู้สนใจหรือกำลังค้นคว้างานทางประวัติศาสตร์จะได้หลักฐานชั้นที่สอง หรือชั้นที่สาม ซึ่งจะ เป็นประโยชน์ในการค้นคว้าขั้นต่อไป

แต่ก็มีข้อควรระวังสำหรับผู้อ่านเช่นกัน ในกรณี ที่ ถ้าตัวผู้เรียบเรียงหนังสือได้ตั้งข้อสมมุติฐาน^{๓๐} ของตนเองเอาไว้ก่อน การค้นคว้าเอกสารมาอ้างอิงในการวิเคราะห์ก็อาจจะทำ โดยพยายามหาเอกสารเข้ามาสนับสนุนสมมุติฐานของผู้เขียน ซึ่งจะทำให้ผู้อ่านได้รับการ บิดเบือนทางข้อมูลได้

นอกจากนี้ การคัดลอกเอกสารเดิมโดยรักษา รูปแบบไว้ ยังช่วยให้ผู้อ่านได้รับทราบถึงความสัมพันธ์อัน แท้จริงของเจ้าของเอกสารกับบุคคลต่างๆ ในกรณีที่เป็น พระราชหัตถเลขาติดต่อกับเจ้านายชั้นผู้ใหญ่ เช่น พระราชหัตถเลขาที่ทรงมีไปพระราชทานกรมหมื่นบวรวิชัยชาญกรมพระราชวังบวรสถานมงคลว่า “...ในแผ่นดินเราทุกวันนี้ ผู้ใดไม่มีความผิดใหญ่ที่ควรจะต้องฆ่ากันไม่ได้ด้วยอาศัยความยุติธรรมเป็นที่ตั้ง ที่เธอมีความสะเดิง หวันหวาดถึงชีวิตจะคิดการเกินไปดอกกระมัง หรือมีความผิดใหญ่อยู่ในใจจึงได้มีความร้อนระแวงกัน...”^{๓๑} จะเห็นได้ว่าในพระราชหัตถเลขาฉบับนี้ พระพุทธเจ้าหลวงทรงนอบพระทัย ในความ หวาดระแวงของวังหน้า กรณีที่มัจจดหมายลับฉบับหนึ่งกล่าวหาว่าวังหน้าจะลอบปลงพระชนม์

น่าจะกล่าวชมเชยการค้นคว้าเอกสารของณัฐวุฒิ อีกประการหนึ่ง งานค้นคว้าเอกสารของณัฐวุฒิมีความสำคัญไม่แพ้กับประวัติศาสตร์อาชีพเลย ดังณัฐวุฒิได้เคยกล่าวไว้ในคำนำหนังสือเล่มหนึ่งของเขาว่า “งานค้นคว้านี้ ไม่ใช่งานง่ายนัก... กว่าจะค้นได้ชื่อเดิมและนามสกุล ได้ก็ต้องอาศัยค้นคว้าสอบสวนกันนานจึงจะทราบได้ ดังนั้นเบ็ดต้น ท่านที่เขียนชีวประวัติบุคคลด้วยการค้นคว้าที่เป็นนักเขียนไทยก็มีหลายท่าน เช่น พระเจ้าบรมวงศ์เธอ พระองค์เจ้าจุลจักรพงษ์ เป็นต้น คงจะทราบถึงความหนักของงานค้นคว้า”^{๓๒} ณัฐวุฒิจะค้นคว้าหาเอกสารได้อย่างละเอียดลออมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งหนังสือเรื่อง สมเด็จพระยาบรมมหาศรีสุริยวงศ์ ซึ่งเป็นงานเขียนที่มีชื่อเสียงของณัฐวุฒิชิ้นหนึ่ง เอกสารที่ณัฐวุฒิค้นหามาและนำมาเรียบเรียงได้นั้น ผู้เขียนคิดว่าคงใช้เวลาค้นคว้าไม่ต่ำกว่า ๒-๓ ปี กว่าจะได้เอกสารขั้นต้นและชำระจนมาประกอบในการเขียน และเชื่อว่า การรวบรวมพระราชหัตถเลขาของพระพุทธเจ้าหลวง ซึ่งใช้ติดต่อกับบุคคลต่าง ๆ นั้นบางฉบับแรกก็อาจจะไม่เคยเห็น ณ ที่ใดมาก่อน

อย่างไรก็ดี ณัฐวุฒิก็ยอมรับว่าเรื่องงานเขียนชีวประวัติเป็นเรื่องที่เกิดขึ้นก่อนและเป็นเรื่องประวัติศาสตร์ บางเรื่องเขาอาจจะค้นคว้าหรือทราบมา โดยคลาดเคลื่อนหรือค้นคว้าไม่ถึง ทราบไม่ถึง และอาจจะมีความบกพร่องใหม่ต่อไปข้างหน้ามาหาค้นคว้าความที่เขาเขียนไว้ก็ได้ เป็นผลให้ข้อความที่เขียนเหล่านั้นจะถูกหักล้างไป โดยปริยายไปได้ นับเป็นการให้ความสำคัญของความเที่ยงแท้แห่งข้อเท็จจริง (accuracy)^{๓๓} ซึ่งเป็นลักษณะเด่นข้อหนึ่งของแนวการศึกษาประวัติศาสตร์ของ สกฤตดำรงราชานุภาพที่ควรยกย่อง

๓๐ ข้อสมมุติฐาน (hypothesis) เป็นสิ่งสมมุติขึ้นซึ่งยังไม่ได้เป็นความจริง จะต้องมาข้อทดสอบ สอบสวน ชี้บ้นให้แน่นอนเสียก่อน ข้อสมมุติฐานนั้นจึงจะกลายเป็นทฤษฎีขึ้นมาได้

๓๑ ณัฐวุฒิ สติสังกรม, สมเด็จพระยาบรมมหาศรีสุริยวงศ์ (เล่ม ๑) หน้า ๕๓๑.

๓๒ ณัฐวุฒิ สติสังกรม, สมเด็จพระนางเจ้าเรือล่ม จากคำนำ

๓๓ นิธิ เอียวศรีวงศ์, “สมเด็จพระบรมราชินีนาถกับอานโณด ทอปปี้” ชาญวิทย์ เกษตรศิริ และ สุชาติ สวัสดิ์ศรี (บรรณาธิการ) ประวัติศาสตร์และนักประวัติศาสตร์ไทย อังแล้ว หน้า ๒๒๓

ค. วิธีการเขียนประวัติศาสตร์

งานเขียนประวัติศาสตร์ของณัฐวุฒิ เมื่อนำมาพิจารณาแล้วจะเห็นได้ว่าเป็นการเก็บข้อมูลหรือเรื่องราวจากหนังสือต่าง ๆ เป็นจำนวนมากมารวบรวมและเรียบเรียงขึ้นเป็นเล่มเฉพาะที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับชีวประวัติที่ณัฐวุฒิได้แต่งไว้เท่านั้น ดังตัวอย่าง การเขียนหนังสือเรื่อง สมเด็จพระนางเจ้ารำไพพรรณี พระบรมราชินีในวสันตดุสิต ทรงเสด็จประพาสต่างประเทศ เมื่อครั้งเสด็จประพาสยุโรปครั้งที่ ๓ ซึ่งทรงเสด็จประพาสเมื่อวันที่ ๑๖ ตุลาคม ๒๔๗๕ ถึงวันที่ ๑๖ ตุลาคม ๒๔๗๖ ตลอดจนดวงพระฉายาต่าง ๆ ของสมเด็จพระนางเจ้ารำไพพรรณี พระบรมราชินีในวสันตดุสิต พระราชบิดา และพระราชมารดาของสมเด็จพระนางเจ้ารำไพพรรณี พระบรมราชินี พระราชกรณียกิจ เหตุการณ์สำคัญอันเกี่ยวข้องกับพระนางตลอดเรื่อยไปจนถึงสาเหตุของการสิ้นพระชนม์ ลักษณะการเรียบเรียงเรื่องราวตามลำดับเรื่องมานั้น กล่าวได้ว่าเป็นลักษณะการเขียนประวัติศาสตร์แบบเก่า คือ พงศาวดารนั่นเอง ซึ่งลักษณะงานเขียนประวัติศาสตร์แบบพงศาวดารจะเน้นถึงความสำคัญ

ของอาณาจักร และบทบาทของสถาบันกษัตริย์อย่างเด่นชัด ณัฐวุฒิจะผลิตงานเขียนอันเกี่ยวกับชีวประวัติบุคคลชั้นนำในราชวงศ์และขุนนางของกรุงรัตนโกสินทร์แทบทั้งสิ้น

วิธีการเขียนประวัติศาสตร์ของณัฐวุฒิจะให้รายละเอียดปลีกย่อยต่าง ๆ โดยไม่มีการแยกแยะในรายละเอียดว่า รายละเอียดใดที่มีคุณค่าต่อการศึกษาประวัติศาสตร์ และรายละเอียดใดเป็นเพียงเกร็ดความรู้ ณัฐวุฒิจะสนใจกับการให้รายละเอียดเกี่ยวกับการแสดงถึงสาเหตุวงศ์ตระกูล และการสืบหาต้นสกุล พอ ๆ กับการแสดงรายละเอียดปลีกย่อยในพระราชหัตถเลขาส่วนพระองค์ พระราชพงศาวดารและประกาศพระบรมราชโองการ เป็นต้น ฯลฯ ซึ่งจะทำให้เกิดผลเสียตามมา คือ เป็นการสร้างค่านิยมผิด ๆ ในการศึกษาประวัติศาสตร์ทุกระดับ คือทำให้ประวัติศาสตร์กลายเป็นการท่องบ่นศักราช รัชสมัย และแสนยานุภาพของกองทัพ^{๓๔} ไปโดยไม่มีการค้นคว้าหรือแสดงแนวคิดใหม่ ๆ ด้านอื่นที่จะสร้างสรรค์ประวัติศาสตร์ไทยซึ่งจะมีผลต่อมากคือทำให้เกิดความสนใจในลักษณะเฉพาะตัวมากเกินไปจนจะทำให้การมองประวัติศาสตร์เป็นไปในวงแคบ

นอกจากงานเขียนของณัฐวุฒิยังขาดการวิเคราะห์ข้อมูลที่นำมาใช้ เช่น การนำพงศาวดารของผู้แต่งหลาย ๆ ท่านมาใช้ในงานเขียน อาจจะทำให้มีความผิดพลาดได้เนื่องมาจากพงศาวดารเป็นเอกสารชั้นรองการนำมาใช้ควรทำไปอย่างรอบคอบเป็นอย่างยิ่งออกไปจากนั้น ณัฐวุฒิยังอ้างอยู่เสมอว่าได้ใช้พระราชพงศาวดารฉบับของกรมดำรงราชานุภาพเป็นหลักซึ่งอาจจะเป็นไปได้ว่า ข้อมูลบางอย่างอันเกิดจากการวิเคราะห์วิจารณ์เนื้อหาของพระองค์อาจจะผิดพลาดไปได้ ซึ่งกรมพระยาดำรงราชานุภาพก็ทรงยอมรับในข้อนี้

อีกประการหนึ่งซึ่งสำคัญมากสำหรับงานเขียนทางประวัติศาสตร์ ก็คือ “การอ้างอิง” ณัฐวุฒิจะละเลยการให้ความสำคัญในการเขียนเชิงอรรถว่าได้นำข้อมูลที่มาจากพระราชพงศาวดารฉบับที่เท่าไร หน้าเท่าไร

^{๓๔} กอบเกอ สุวรรณทัต-เพ็ชร, “การศึกษาประวัติศาสตร์ของสกุลดำรงราชานุภาพ” ชาญวิทย์ เกษตรศิริ และ สุชาติ สวัสดิ์ศรี (บรรณาธิการ) ประวัติศาสตร์และนักประวัติศาสตร์ไทย อังแล้ว หน้า ๕๐.

หรือได้ข้อมูลมาจากแหล่งใดบ้าง เช่น กรณีของการกล่าว
ว่าอังกฤษและน้ำให้แบ่งประเทศสยามออกเป็น ๓ ส่วน
การที่ณัฐวุฒิไม่ได้กล่าวถึงแหล่งที่มาของข้อมูลทำให้เป็น
การยากแก่ผู้อ่านที่จะไปหาหลักฐานชั้นต้นเมื่อเกิดความ
สงสัย หรือต้องการค้นคว้าเพิ่มเติม เมื่อต้องการใช้
หลักฐานนั้นไปอ้างอิง การทำเชิงอรรถของณัฐวุฒิเป็น
เพียงเพื่อการอธิบายข้อความหรือคำเท่านั้น

ถึงแม้จะได้กล่าวไปแล้วในข้างต้นว่า “วิธีการ
เขียนของณัฐวุฒิ” นั้น “ข้าพเจ้า (ณัฐวุฒิ) เพียงเป็นผู้
เก็บเรื่องราวจากหนังสือต่างๆ เป็นจำนวนมากมารวบรวม
และเรียบเรียงขึ้นเป็นเล่มเฉพาะที่เป็นประวัติ....”^{๑๕} อัน
เป็นวิธีการเขียนประวัติศาสตร์แบบเก่าที่ให้ความสำคัญอยู่
กับรายละเอียดเกี่ยวกับสถาบันพระมหากษัตริย์ แวดวง
ขุนนางและผู้นำ การพรรณนาโดยการลำดับเหตุการณ์
ตามวันเดือนปี แต่ณัฐวุฒิยังได้ให้คำวิจารณ์สอดแทรก
ไว้บ้าง อันเป็นวิธีการเขียนประวัติศาสตร์สมัยใหม่ซึ่งได้
รับอิทธิพลจากตะวันตก อย่างไรก็ตามข้อวิจารณ์ของ
ณัฐวุฒิก็ยังคงไม่ถึงการยกย่องมหาบุรุษหรือเหตุการณ์
ต่างๆ ที่เกิดขึ้นมา เพราะมหาบุรุษผู้ผลักดันให้เหตุการณ์
นั้นเกิดขึ้น นั่นเอง ดังเช่น

“ความจริงเจ้านายในพระราชวงศ์จักรีได้ทรงทำ
คุณประโยชน์ให้แก่แผ่นดินไว้มากตลอดมา เพราะทรง
มีวรรณะและหน้าที่ในราชการบ้านเมืองโดยเฉพาะ”^{๑๖}

“เรื่องราวเหตุการณ์สำคัญอันหนึ่งซึ่งเกิดขึ้นใน
แผ่นดินรัชกาลที่ ๕... เป็นเหตุการณ์ร้ายแรงที่เมืองไทย
เกือบจะเสียเอกราชของชาติไป แต่อาศัย พระปรีชา
สามารถในการทรงดำเนินพระรัฐาธิปาโลนบายอย่างชาญ
ฉลาดของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวและ
ขุนนางเสนาบดีผู้ใหญ่ในสมัยนั้น มีสมเด็จพระเจ้าพระยา
บรมมหาศรีสุริยวงศ์ เป็นอาทิ...”^{๑๗}

จึงอาจกล่าวได้ว่า งานเขียนของณัฐวุฒิชิ้นนี้ ส่วน
ใหญ่จะยึดเอาทฤษฎีมหาบุรุษเป็นหลักในการเขียน การที่
ณัฐวุฒิยกย่องบทบาท ของมหาบุรุษ เหล่านี้ว่าเป็นผู้ทำ
คุณประโยชน์ให้แก่ชาติอย่างใหญ่หลวง จึงต้องแสดง
ชีวประวัติ (โดยละเอียด) เพื่อให้ลูกหลานได้เห็นตัว
อย่าง และจะได้เอาแบบอย่างไปปฏิบัติตาม ทำให้ณัฐวุฒิ
มองข้ามเงื่อนไขสำคัญด้านอื่น ๆ ซึ่งไม่ควรมองข้ามไป

นั่นคือ เงื่อนไขทางด้านเศรษฐกิจ และสังคม หรือสภาพ
แวดล้อมรอบตัวในช่วงที่มหาบุรุษนั้นยังมีชีวิตอยู่ เพราะ
การที่บุคคลใดบุคคลหนึ่งจะเป็นมหาบุรุษขึ้นมาได้ มิใช่
ว่าเขาจะมีพื้นฐานหรือแนวโน้มมาตั้งแต่กำเนิด แต่มัน
จะต้องมี สภาพแวดล้อม หรือสถานการณ์ใน ขณะนั้นเป็น
ตัวเอื้อให้บุคคลผู้นั้นสามารถกระทำการสิ่งใดสิ่งหนึ่งขึ้น
มาได้ และแน่นอนเงื่อนไขทางเศรษฐกิจและสังคมใน
ขณะนั้นจึงเป็น สิ่งที่บุคคลรุ่น หลัง ควรคำนึงถึงในการ
พิจารณาการกระทำของบุคคลใดบุคคลหนึ่งมากกว่าที่จะ
มานั่งพิจารณาถึงกรรมกิจของตัวมหาบุรุษแต่เพียงด้าน
เดียว

ดังตัวอย่างกรณีของพระเจ้ากรุงธนบุรี พระองค์
จะไม่สามารถได้รับการยกย่องจากชนรุ่น หลังว่าทรงเป็น
มหาราชได้ ถ้าหากสถานการณ์ภายในของกรุงศรีอยุธยา
ในขณะนั้น ไม่บีบให้พระองค์ต้องแหวกวงล้อมพม่าหนีออก
มาเสียก่อนที่กรุงศรีอยุธยาจะแตก ถ้าในตอนนั้นพระองค์
มีพระทัยตั้งมั่นที่จะรักษากรุงศรีอยุธยาตราบจนถึงที่สุด
แล้ว พระองค์อาจสิ้นพระชนม์ไปในระหว่างกรุงแตกก็
เป็นได้

การที่ณัฐวุฒิให้ความสำคัญแก่การเล่าถึงรายละเอียด
ส่วนตัวมหาบุรุษว่าได้กระทำวีกรรมไว้ ณ ที่ใดบ้าง
นั้น จะเป็นการมองเขาลักษณะที่ว่า “มนุษย์เป็นผู้สร้าง
ระบบ” ซึ่งการมองเช่นนี้จะเป็นการมองที่จืดชืด ๆ
จุดหนึ่งในวงใหญ่เท่านั้น เพราะถ้าหากบุคคลผู้นั้นไปอยู่
ในสภาพแวดล้อม หรือเงื่อนไขทางเศรษฐกิจและสังคม
ของอีกที่หนึ่ง บุคคลผู้นั้นอาจจะไม่มีโอกาสสร้างผลงาน
ที่เด่น จนได้รับการยกย่องว่าเป็นมหาบุรุษขึ้นมาได้
ดังนั้น ในลักษณะเช่นนี้ เราจึงสมควรที่จะกล่าวเสีย
ใหม่ว่า “ระบบได้สร้างมนุษย์” ขึ้นมาต่างหาก

สำหรับกรณีการใช้ลัทธิชาตินิยมในการเขียน
ประวัติศาสตร์ของณัฐวุฒิชิ้นนี้เราจะเห็นได้ว่า ณัฐวุฒิจะ
ไม่เน้นในเรื่องลัทธิชาตินิยมเป็นเรื่องเด่นชัดในวิธีการ

๑๕ ณัฐวุฒิ สัทธสังกรม, สมเด็จพระเจ้าพระยาบรมมหาศรี
สุริยวงศ์ (เล่ม ๑) หน้า ๒๔

๑๖ ณัฐวุฒิ สัทธสังกรม, พระเจ้าบรมวงศ์เธอกรมหลวง
ประจักษ์ศิลปาคม หน้า ๓

๑๗ ณัฐวุฒิ สัทธสังกรม, สมเด็จพระเจ้าพระยาบรมมหาศรี
สุริยวงศ์ (เล่ม ๑) หน้า ๒๔๔

เขียนของเขาเท่าใดนัก แม้ว่าเขาจะกล่าวว่า “...แต่ในการเขียนหนังสืออันเกี่ยวข้องกับประวัติศาสตร์นั้น จำเป็นที่ผู้เขียนต้องอาศัยความจริงเป็นหลักเป็นธงชัย ดังท่าน F. York Powell, Oriel College, Oxford กล่าวไว้ว่า ไม่ใช่เรื่องของความหลงประเทศชาติเลย และไม่ใช่เรื่องของศิลปะเลย แต่มันก็ประวัติศาสตร์นั้นจักต้องการทำการเพื่อจุดมุ่งหมายปลายทางเรื่องเดียวคือการบรรลุถึงความจริงแท้เท่านั้น”^{๓๘} การใช้เรื่องชาตินิยมเข้ามาใช้ในการเขียนของณัฐวุฒิจะน้อยมาก แต่ถ้าจะกล่าวว่า ณัฐวุฒิมิได้ใช้ลัทธิชาตินิยมเข้าไปในงานเขียนของเขาเลยนั้น ผู้เขียนก็ไม่เห็นด้วยเพราะผู้ทำงานเขียนส่วนใหญ่เกี่ยวกับชีวประวัติ โดยเฉพาะคนไทยอย่างมากมาย ดังเช่นณัฐวุฒิย่อมที่จะต้องมีความรู้สึกชาตินิยมอยู่ในจิตใจ เพียงแต่ว่าณัฐวุฒิจะไม่ใช้ลัทธิชาตินิยมเด่นชัดหรือไม่รุนแรงดังเช่นกรณีของหลวงวิจิตรวาทการ หรือสังข์ พัดโนทัย

เราอาจจะสรุปได้ว่างานเขียนของณัฐวุฒิจะเป็นแนวการเขียนประวัติศาสตร์ไทยสมัยเปลี่ยนแปลง ซึ่งมีลักษณะแนวการเขียนผสมกัน ระหว่างการเขียนประวัติศาสตร์ไทยแบบเก่ากับการเขียนประวัติศาสตร์ไทยแบบตะวันตก อันเป็น “วิธีการเขียนประวัติศาสตร์แบบพันทาง”^{๓๙} ซึ่งจะเน้นอยู่กับสถาบันพระมหากษัตริย์ และบุคคลชั้นผู้นำอันเป็นวิธีการเขียนประวัติศาสตร์ไทยแบบเก่า ขณะเดียวกันก็จะแสดงทัศนวิจารณ์ (Critical Mind) ต่อหลักฐานทางประวัติศาสตร์และแนวความคิดอย่างกว้างขวางเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ไทย

กล่าวโดยทั่วไปแล้ว งานเขียนทางประวัติศาสตร์ของณัฐวุฒินี้ว่ามีบทบาทต่อวงการประวัติศาสตร์ไทยเป็นอันมาก ในการบุกเบิกการเขียนชีวประวัติผู้นำของประเทศไทยอันจะแสดงให้เห็นตลอดถึงอุปนิสัยใจคอและจริยวัตร นอกเหนือไปจากผลงานซึ่งเป็นที่ปรากฏแก่ผู้อ่านโดยทั่วไปแล้ว ยังให้ประโยชน์ในการศึกษาหาความรู้ทางประวัติศาสตร์ พงศาวดาร และความลึกลับทางการเมือง ทั้งภายในและภายนอกประเทศ ซึ่งณัฐวุฒิจะกล่าวอยู่เสมอว่า การศึกษาชีวประวัติบุคคลก็เท่ากับได้ศึกษาส่วนหนึ่งของประวัติศาสตร์นั่นเอง โดยอ้างถึงคำกล่าวของ Longfellow ว่า

“Biography is the only true history”^{๔๐}

ทั้งนี้เพราะการเขียนชีวประวัตินั้นเท่ากับเป็นการได้ศึกษาเรื่องราวสำคัญบางแง่มุมของวีรบุรุษ หรือบุคคลสำคัญของบ้านเมือง โดยอาศัยเรื่องราวชีวิตบุคคลที่เป็นความจริงเป็นหลัก การได้ศึกษาชีวประวัติก็คือการได้ศึกษาประวัติศาสตร์ของบุคคลใดบุคคลหนึ่งในช่วงที่ยังมีชีวิตอยู่ไปด้วยในตัว เพราะประวัติศาสตร์ก็คือเรื่องราวของสังคมในอดีต โดยมีมนุษย์ สังเวดล่อม มิติแห่งเวลาเป็นตัวแปร เพราะฉะนั้นมนุษย์ก็เป็นส่วนหนึ่งของสังคมที่มีส่วนช่วยผลักดันให้ประวัติศาสตร์เกิดขึ้น และมนุษย์ก็เป็นองค์ประกอบส่วนหนึ่งที่บทบาทในประวัติศาสตร์เช่นกัน การที่ได้ศึกษาประวัติศาสตร์ของบุคคลจึงเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาประวัติศาสตร์ ดังนั้นชีวประวัติจึงเป็นประวัติศาสตร์สาขาหนึ่ง นั่นเอง

แม้ว่างานเขียนของณัฐวุฒิจะจำกัดอยู่ในแวดวงของบุคคลชั้นสูงก็ตาม แต่ก็เป็นส่วนหนึ่งที่ช่วยขยายรายละเอียดในประวัติศาสตร์ยุครัตนโกสินทร์ให้กว้างขวางออกไปยิ่งขึ้น งานเขียนประวัติศาสตร์แบบผสมระหว่างแบบเก่าและแบบสมัยใหม่อันเป็นวิธีการเขียนประวัติศาสตร์ของณัฐวุฒิ แม้จะเป็นงานเขียนซึ่งไม่ได้ใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์มาใช้ก็นับได้ว่างานของเขาได้รับความนิยมนอกจากผู้ศึกษาประวัติศาสตร์อยู่ไม่น้อย

และแม้ว่า ณัฐวุฒิ สุทธิสงคราม จะมีใช้นักประวัติศาสตร์โดยอาชีพเป็นเพียงแต่ผู้สนใจในงานเขียนทางประวัติศาสตร์ที่เรียกว่า เป็นนักประวัติศาสตร์สมัครเล่น (Popular Historian) เท่านั้น ผลงานของเขาเรียกว่ามีบทบาทในวง การประวัติศาสตร์อยู่มีใช้น้อยแม้งานเขียนของณัฐวุฒิจะไม่ได้มาตรฐานตามวิธีการทางประวัติศาสตร์ แต่ข้อมูลที่ได้จากงานเขียนของณัฐวุฒิจะเป็นข้อมูลที่ให้รายละเอียดและเป็นประโยชน์แก่การศึกษาประวัติศาสตร์อย่างยิ่ง

^{๓๘} ณัฐวุฒิ สุทธิสงคราม, เพิ่งอ้าง หน้า ๕๕

^{๓๙} ณรงค์ พรพิริยะกุลชัย, “แนวการเขียนประวัติศาสตร์ของพระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าจุลจักรพงษ์” ชาญวิทย์ เกษตรศิริ และสชาติ สวัสดิ์ศรี (บรรณาธิการ) ประวัติศาสตร์และนักประวัติศาสตร์ไทย อ่างแล้ว หน้า ๒๕๕.

^{๔๐} ณัฐวุฒิ สุทธิสงคราม, สมเด็จพระยาบรมมหาราชศรีวังศ์ (เล่ม ๑) จากคำนำหน้า ๒๐ และนอกจากณัฐวุฒิยังได้กล่าวไว้ในหนังสือเล่มอื่นอีก เช่น สมเด็จพระนางเจ้าเรือแก้ว